

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 21. februar 2005
Kontor: Procesretskontoret
Sagsnr.: 2005-711-0004
Dok.: PFN40046

KOMMENTERET OVERSIGT

over

høringsvar vedrørende Konkursrådets betænkning nr. 1449/2004 om gældssanering

I. Høringen

Forslag til lov om ændring af konkursloven og konkursskatteloven (L 10) bygger på Konkursrådets betænkning nr. 1449/2004 om gældssanering (herefter "betænkningen").

Betænkningen har været sendt til høring hos:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, Domstolsstyrelsen, Procesbevillingsnævnet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Politiforbundet i Danmark, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Advokatrådet, Foreningen Danske Inkassoadvokater, Dansk Retspolitisk Forening, Institut for Menneskerettigheder, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Forbrugerrådet, Finansrådet, Realkreditrådet, Forsikring & Pension, Forening af Firmapensionskasser, HTS Interesseorganisationen, Dansk Industri, Dansk Handel & Service, Håndværksrådet, Byggeriets Firkant, Dansk InkassoBrancheforening, Danske Finansieringsselskabers Forening, Dansk Kredit Råd, Dansk Byggeri, Liberale Erhvervs Råd, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Forening af Registrerede Revisorer, Dansk Ejendomsmæglerforening, Landbrugsrådet, Grundejernes Landsorganisation, Boligselskabernes Landsforening, Lejernes Landsorganisation, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Specialarbejderforbundet i Danmark, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, Foreningen af Statsamtmand, Foreningen af Statsamtsjurister, Københavns Retshjælp og Århus Retshjælp.

Justitsministeriets bemærkninger til høringsvarene er anført med kursiv.

1. Generelt

Præsidenterne for Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Københavns Byret, samt retterne i Århus, Ålborg og Roskilde, Domstolsstyrelsen, Procesbevillingsnævnet, Den Danske Dommerforening, Institut for Menneskerettigheder, Dansk Industri, Dansk Byggeri, Liberale Erhvervs Råd, Foreningen af Registrerede Revisorer, Dansk Ejendomsmæglerforening og Foreningen af Statsamtmand har ikke bemærkninger til betænkningen.

Præsidenten for Østre Landsret kan tilslutte sig Konkursrådets principielle synspunkter, hvorefter det er væsentligt, at gældssaneringsreglernes karakter af konkrete lempelsesregler bevares, således at det fortsat vil være muligt for såvel skifteretterne som de overordnede domstole at træffe afgørelse i den enkelte sag på grundlag af en bedømmelse af dennes særlige omstændigheder. Landsretten finder det velbegrundet, at reglerne om behandlingen af ansøgninger om gældssanering og sager om gældssanering udformes i lyset af de erfaringer, som er indvundet gennem de 20 år, hvor det gældende regelsæt har været i kraft.

Præsidenten for retten i Odense har fremsendt skifteretten i Odenses notat om betænkningen. Skifteretten kan tiltræde de forslag i betænkningen, som ikke kommenteres særskilt af skifteretten. Skifteretten bemærker, at en række af forslagene er særdeles praktisk anvendelige, hvorfor skifteretten finder betænkningen velegnet som grundlag for et lovforslag.

Dommerfuldmægtigforeningen finder, at det bør overvejes, om det skal gøres obligatorisk at antage en medhjælper, og henleder endvidere opmærksomheden på, at gældssaneringsblanketterne skal ændres, når de nye regler træder i kraft.

Efter konkurslovens § 219, stk. 1 (som ikke ændres på dette punkt), kan skifteretten i forbindelse med behandlingen af en gældssanerings sag antage en medhjælper til under skifterettens tilsyn at udføre en række opgaver, der efter konkursloven henhører under skifteretten.

Konkursrådet anfører i betænkningen side 32, at skifteretten allerede i dag som altovervejende hovedregel udpeger en medhjælper i forbindelse med indledningen af en sag om gældssanering. Konkursrådet finder på denne baggrund ikke behov for at indføre regler om, at det skal være obligatorisk for skifteretten at antage en medhjælper. Justitsministeriet er enig heri, og lovforslaget indeholder på denne baggrund ikke regler herom.

Advokatrådet udtrykker sin anerkendelse af Konkursrådets gennemarbejdede bud på, hvorledes der kan foretages en tilpasning og modernisering af gældssaneringsreglerne med en afbalanceret hensyntagen til dels fordringshaverne, dels skyldneren og dennes familie. Advokatrådet er overordnet positiv over for en ændring af gældssaneringsinstituttet i overensstemmelse med de anvisninger, der fremgår af betænkningen. Advokatrådets hørings svar er vedlagt et notat fra Advokatrådets Retsudvalg, hvor Advokatrådets synspunkter nærmere er uddybet.

De gældende regler om vejledning af gældstyngede danskere er efter Advokatrådets opfattelse ikke tilfredsstillende. I tilknytning til den offentlige debat, der den senere tid har været omkring dette spørgsmål finder Advokatrådet det afgørende, at der skabes basis for en målrettet, neutral og kvalificeret rådgivning på et så tidligt tidspunkt i forløbet som overhovedet muligt.

De nuværende regler i retsplejelovens § 14, stk. 3, 2. pkt., og konkurslovens § 216, stk. 5, er efter Advokatrådets opfattelse ikke tilfredsstillende, og efter § 6, stk. 3, i retshjælpsbekendtgørelsen, jf. bekendtgørelse nr. 1140 af 13. december 2002 om offentlig retshjælp ved advokater, er gældssaneringssager undtaget fra retshjælp. Det vil efter Advokatrådets opfattelse ofte være påkrævet med rådgivning, inden der indleveres begæring om gældssanering til skifteretten.

Advokatrådet finder endvidere, at det nærmere bør overvejes, hvilken betydning (betydende) fordringshaveres (forhånds)tilkendegivelser i relation til skyldnerens gældssaneringsforslag bør have, samt i hvilket omfang der fra offentlige myndigheder skal indhentes oplysninger til brug for stillingtagen til indledning af gældssaneringssag, herunder obligatorisk krav om fremskaffelse af formular med skatteoplysninger og eventuelt en forhåndsredegørelse fra kommunerne/told- og skatteregionerne om sociale- og skattemæssige forhold.

Med hensyn til spørgsmålet om rådgivning af skyldnere særligt med henblik på mulighederne for få gældssanering skal Justitsministeriet bemærke, at skifteretten allerede i dag efter retsplejelovens § 14, stk. 3, vejleder om betingelserne for og fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgning om gældssanering.

Det bemærkes i den forbindelse, at den ændring, der foreslås af konkurslovens § 197 (lovforslagets § 1, nr. 3), hvorefter betingelserne for at få gældssanering kommer til at fremgå direkte af konkursloven, vil medvirke til at skabe en mere ensartet og forudsigelig retsstilling både for skyldneren og for kreditorerne med hensyn til en skyldners muligheder for at kunne få gældssanering. Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.1.2.3.

Lovforslaget indebærer endvidere, at der i en bekendtgørelse udstedt af justitsministeren fastsættes nærmere regler for udarbejdelse af skyldnerens budget, dvs. hvilke indtægter og udgifter der indgår i opgørelsen af det beløb, som skyldneren typisk skal betale til sine kreditorer

som led i gældssaneringen, jf. forslaget til konkurslovens § 216, stk. 6 (lovforslagets § 1, nr. 11). Dette vil ligeledes medvirke til en mere ensartet og forudsigelig behandling af sager om gældssanering og vil samtidig på forhånd sikre skyldneren en bedre indsigt i, hvilke økonomiske forhold den pågældende må leve under i afdragsperioden. Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.1, hvor det herom anføres, at dette

”[...] muligvis vil kunne indebære en mindre nedgang i antallet af ansøgninger om gældssanering, der alligevel ikke ville være endt med en kendelse om gældssanering. I dag trækker flere skyldnere efter det for Konkursrådet oplyste, således deres begæring om gældssanering tilbage, når de – typisk på første møde i skifteretten, men undertiden først, når medhjælperen har udarbejdet et budget – erfarer, hvilket beløb de har til rådighed i afdragsperioden. Kan skifteretterne allerede i forbindelse med den almindelige vejledning om betingelserne for og fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgning om gældssanering, jf. retsplejelovens § 14, stk. 3, oplyse om det beløb, som skyldneren vil have til rådighed i afdragsperioden, vil det kunne skabe et mere fyldestgørende beslutningsgrundlag for den, der overvejer at søge gældssanering.”

Det bemærkes endvidere, at lovforslaget indeholder en særlig regel om skifterettens vejledning om realisationstidspunktet for aktiver, der skal indgå i gældssanerings sagen, jf. forslaget til konkurslovens § 216, stk. 5 (lovforslagets § 1, nr. 10), og bemærkningerne hertil.

Med hensyn til betydningen af eventuelle tilkendegivelser fra væsentlige fordringshavere om skyldnerens gældssaneringsforslag mv. bemærkes, at der som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.1.2.3 påhviler skifteretten et selvstændigt ansvar for, at betingelserne for gældssanering er opfyldt og for, at indholdet af gældssaneringen ikke er i strid med almindelig praksis fra de overordnede domstole. Det er således principielt uden betydning, om fordringshaverne afholder sig fra at deltage i processen, eller om de ligefrem tilkendegiver en positiv holdning til spørgsmålet om gældssanering eller bestemte budgetmæssige spørgsmål, jf. herved også betænkningen side 51.

Det bemærkes endelig, at spørgsmålet om, hvilke oplysninger der skal indhentes fra offentlige myndigheder mv. i forbindelse med behandlingen af en gældssanerings sag efter Justitsministeriets opfattelse ikke er egnet til lovregulering i konkursloven.

Dansk Retspolitisk Forening anfører, at betænkningen indeholder forslag til en lang række klare forbedringer i forhold til den nuværende lovgivning og praksis. Dette gælder både de forslag, der har til formål at effektivisere sagsbehandlingen og betænkningens mere indholdsmæssige forslag.

Frederiksberg Kommune er generelt positiv over for Konkursrådets forslag, idet der dog foreslås enkelte mindre ændringer, jf. nedenfor under pkt. 4 og 10.

Finansrådet anfører, at betænkningen indeholder en grundig analyse af problemstillingen, og at den indeholder en række hensigtsmæssige forslag. Særligt findes bestræbelserne på at skabe en ensartet praksis for gældssanering i landets retskredse og at fastsætte klare regler for opstilling af budgetter, håndtering af pensionsordninger mv. meget tiltrængte.

Realkreditrådet anfører, at det ved de afvejsninger, der skal foretages ved udformning af reglerne om gældssanering, er helt afgørende, at hensynet til kreditgiverne tillægges stor vægt. Uanset, at der er væsentlige hensyn at tage til skyldnerne, skal disse hensyn altid vejes op mod bl.a. hensynene til kreditgiverne. Det bør således indgå i afvejsningen, at reguleringen ikke generelt påvirker kreditgivernes retsstilling på en sådan måde, at dette kan have mere generelle negative effekter på kreditgivningen.

Interesseorganisationen HTS anbefaler generelt, at konkurslovens afsnit om gældssanering revideres i overensstemmelse med Konkursrådets forslag.

Dansk Handel & Service er enig i behovet for at forenkle og effektivisere behandlingen af gældssaneringssager.

Håndværksrådet støtter de forslag, som fremgår af betænkningen. Det er helt afgørende for Håndværksrådet, at der – som i Konkursrådets betænkning – opretholdes en rimelig balance ved gældssanering af eksempelvis iværksættere, så man forholder sig til, om der er tale om uansvarlige eller i værste fald tilsigtede sammenbrud for at fratage andre virksomheder betaling.

2. Betingelserne for gældssanering

Præsidenten for Østre Landsret kan tilslutte sig, at betingelserne for at nægte gældssanering så vidt muligt beskrives i lovteksten.

Skifteretten i Odense anfører, at de gældende betingelser for at meddele en skyldner gældssanering i konkurslovens § 197 overlader et meget vidtgående skøn til den enkelte skifteretsfuldmægtig, hvilket formentlig er baggrunden for de forskellige gældssaneringsprocenter ved skifteretterne. Skifteretten bemærker, at betænkningens forslag til betingelserne for at meddele gældssanering i udkastet til konkurslovens § 197, stk. 2 og 3, fortsat indebærer et skønsmæssigt element, og at det dermed også fremover bliver overladt til den enkelte skifteretsfuldmægtiges ret frie skøn, om der skal indledes gældssaneringssag eller ej. Dermed opnås der ikke ensartethed på landsplan på dette punkt.

Om Konkursrådets udkast til konkurslovens § 197, stk. 3, hvorefter skifteretten ved afgørelsen om gældssanering skal lægge vægt på gældens alder, anfører skifteretten, at den brede henvisning til § 197, stk. 2, er egnet til at skabe misforståelser.

Advokatrådet er skeptisk over for, om der med udkastet til konkurslovens § 197, stk. 2, om hvilke forhold der i almindelighed bør udelukke gældssanering, vil være tale om præciseringer, der vil medvirke til at skabe større forudsigelighed, og finder, at det bør overvejes at regulere i en bekendtgørelse, hvilke forhold der normalt vil tale imod gældssanering.

Den foreslåede ændring af konkurslovens § 197 (lovforslagets § 1, nr. 3), hvorefter betingelserne for at få gældssanering kommer til at fremgå direkte af konkursloven, vil efter Justitsministeriets opfattelse medvirke til at skabe en mere ensartet og forudsigelig retsstilling både for skyldneren og for kreditorerne med hensyn til en skyldners muligheder for at kunne få gældssanering. Det foreslås således, at det kommer til at fremgå udtrykkeligt af konkursloven, at en skyldner, der er kvalificeret insolvent ("håbløst forgældet") som udgangspunkt kan få gældssanering, medmindre visse nærmere angivne omstændigheder taler imod, f.eks. at skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede, at skyldneren har handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender, eller at en ikke uvæsentlig del af gælden er pådraget ved strafbare eller erstatningspådragende forhold, jf. forslaget til konkurslovens § 197, stk. 2.

Som det fremgår af lovforslagets bemærkninger, vil det efter Justitsministeriets opfattelse ikke være muligt at udforme praktisk anvendelige regler, der udelukker, at skifteretten skal foretage en konkret vurdering af den enkelte gældssaneringssag. En sådan retstilstand vil efter Justitsministeriets opfattelse heller ikke være hensigtsmæssig, idet den endelige afgørelse af, om skyldneren opfylder betingelserne for at få gældssanering bør bero på en konkret vurdering af den enkelte sags omstændigheder. Justitsministeriets finder således, at lovforslaget vil medvirke til at skabe en mere ensartet og forudsigelig retstilstand på gældssaneringsområdet, samtidig med at der fortsat i et vist omfang er plads til et konkret skøn vedrørende den enkelte skyldners forhold.

Efter forslaget til konkurslovens § 197, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 3), skal der ved afgørelsen af, om der er forhold som nævnt i stk. 2, der taler imod gældssanering, som efter gældende ret lægges vægt på gældens alder. Bestemmelsen er udtryk for et princip om, at jo yngre gælden er, desto mere tungtvejende for afgørelsen om gældssanering bliver omstændighederne ved gældens pådragelse. Der kan ikke fastsættes en absolut grænse for, hvornår en gældspost har nået en alder, hvor betydningen af de forhold vedrørende gældsstiftelsen, der er nævnt i stk. 2, er aftaget i en sådan grad, at gældssanering ikke længere er udelukket. Gældens alder må som hidtil vurderes i sammenhæng med omstændighederne ved gældens pådragelse, herunder grovheden af

det forhold, der udelukker gældssanering. Der henvises til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 3.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.1.2.3.

Dansk Retspolitisk Forening finder det positivt, at der nu foreslås ændringer og ensretning af vilkårene for at opnå gældssanering. Foreningen finder det ligeledes positivt, at man nu foreslår at vende bestemmelse om, således at en ansøger som udgangspunkt skal have gældssanering, medmindre der er noget, der taler imod. De forhold, der angives at tale imod, svarer til hidtidig praksis.

Foreningen anfører endvidere, at betingelserne for at meddele gældssanering bør tage højde for, at udviklingen på arbejdsmarkedet, særlig for mange ledere, mellemledere og forskere, går i retning af åremålsansættelser. I den situation bør der således være mulighed for at meddele gældssanering, selv om skyldneren har uafklarede forhold. Det foreslås, at der eventuelt kan indføres de samme regler for åremålsansatte, som Konkursrådet foreslår skal gælde for iværksættere, nemlig en lempelse af kravet om afklarede indtægtsforhold samt mulighed for skifteretten til at genoptage gældssaneringssagen, hvis skyldnerens økonomiske forhold forbedres væsentlig i afdragsperioden.

Dansk Retspolitisk Forening anfører endvidere, at det efter hidtidig praksis har været muligt at opnå gældssanering, selv om gældsstiftelsen er sket som følge af de forskellige afskygninger af økonomisk uansvarlighed, der er opregnet i forslaget til § 197, stk. 2, som efter forslaget bør medføre, at skifteretten almindeligvis skal nægte at afsige kendelse om gældssanering. I de tilfælde, hvor gælden er opstået som følge af højt forrentede lån uden forudgående kreditgodkendelser og med henblik på at indfri ældre gæld, bør det efter foreningens opfattelse være muligt at meddele gældssanering. Udtrykket ”i almindelighed” i forslaget til konkurslovens § 197, stk. 2, bør endvidere uddybes.

Dansk Retspolitisk Forening bemærker endvidere, at hensynet til forventet arv ikke bør indgå i de kommende regler om den økonomiske vurdering i forbindelse med behandlingen af en gældssaneringssag. Baggrunden herfor er dels, at reglen næppe kan have et reelt anvendelsesområde, dels at det virker stødende på de fleste skyldnere og deres slægtninge, at der eventuelt skal indhentes oplysninger om testamentariske bestemmelser, formueforhold og helbredstilstand.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.1.2.3, kan Justitsministeriet tilslutte sig Konkursrådets forslag til udformning af konkurslovens § 197, herunder angivelsen af, hvilke omstændigheder der i almindelighed bør udelukke gældssanering, jf. forslaget til stk. 2

(lovforslagets § 1, nr. 3). De forhold, der nævnes i forslaget til stk. 2, svarer til, hvad der gælder i dag på gældssaneringsområdet, således som gældende ret er kommet til udtryk i de overordnede domstoles praksis. Det er således ikke hensigten, at den foreslåede ændring af konkurslovens § 197 generelt skal udvide eller indskrænke det område, hvor der efter gældende ret gives gældssanering.

Justitsministeriet er således også enig med Konkursrådet i, at det ligesom i dag som udgangspunkt bør være en betingelse for gældssanering, at skyldneren har afklarede økonomiske forhold. En eventuel usikkerhed om skyldnerens økonomiske forhold har betydning for skifterettens vurdering af, om skyldneren kan godtgøre ikke at være i stand til og navnlig også i fremtiden ikke vil blive i stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser, ligesom den har betydning for, om skifteretten har et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at tilrettelægge skyldnerens afdragsordning, dvs. størrelsen af det beløb, som skyldneren skal betale til sine kreditorer i en periode efter kendelsen om gældssanering.

Efter forslaget til konkurslovens § 197, stk. 2, nr. 1 (lovforslagets § 1, nr. 3), vil det i overensstemmelse hermed i almindelighed udelukke gældssanering, hvis skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede. Som anført i de specielle bemærkninger til bestemmelsen skal vurderingen af, om skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede, foretages i overensstemmelse med den nugældende retspraksis på gældssaneringsområdet.

Skyldnerens økonomiske forhold vil således f.eks. være uafklarede, hvis skyldneren er arbejdsløs eller under uddannelse. Er der usikkerhed om skyldnerens boligforhold, vil dette typisk også medføre, at skyldnerens økonomiske forhold må anses for uafklarede. Har skyldneren i en længere periode f.eks. været arbejdsløs, vil den pågældendes økonomiske forhold dog efter omstændighederne kunne anses for at være afklarede, uanset at skyldneren modtager arbejdsløshedsunderstøttelse eller kontanthjælp. Har en skyldner (eller dennes ægtefælle) eksempelvis gennem længere tid reelt ikke været tilknyttet arbejdsmarkedet, og er den pågældende uden nogen relevant uddannelse, er det i retspraksis antaget, at der vil kunne være tilstrækkelig klarhed med hensyn til skyldnerens (eller ægtefællens) fremtidige beskæftigelsessituation og indtægtsforhold, så den pågældende kan få gældssanering.

Har skyldneren en tidsbegrænset ansættelse, herunder f.eks. ansættelse på åremål, må det ligeledes bero på en konkret vurdering af den pågældendes nuværende og tidligere ansættelsesforhold, økonomiske forhold mv., om hans eller hendes økonomiske forhold må anses for afklarede i en sådan grad, at den pågældende kan få gældssanering. Har en skyldner f.eks. igennem en årrække været ansat i flere på hinanden følgende tidsbegrænsede stillinger af nogenlunde ensartet karakter, vil den pågældendes arbejdsmæssige og økonomiske forhold således efter omstændighederne kunne anses for afklarede.

Som anført i de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 3 (forslag til konkurslovens § 197), må skyldnerens økonomiske forhold ligesom efter den nuværende retspraksis efter omstændighederne anses for uafklarede, hvis det må lægges til grund, at ansøgeren er arveberettiget efter en person, hvis dødsfald er meget nært forestående

Finansrådet kan tilslutte sig forslaget til en ny § 197, som angiver praksis i dag og har til hensigt at skabe en ensartet behandling af gældssaneringsager i landets retskredse. Finansrådet er endvidere enig i, at forslaget til § 197 er i overensstemmelse med praksis.

3. Realisation af aktiver, herunder pensionsordninger

Advokatrådet tilslutter sig Konkursrådets forslag om behandling af skyldnerens pensionsordninger i en gældssanering, men bemærker, at det bør præciseres, at det alene er nettoværdien (dvs. efter fradrag af skat og afgifter) af de for meget indbetalte beløb, der skal komme kreditorerne til gode.

Finansrådet er enig i, at udbetalinger fra forskellige pensionsordninger i videst muligt omfang skal behandles ens. Dette er et emne, som har givet anledning til stor usikkerhed i praksis, og det findes derfor hensigtsmæssigt at fastsætte regler for håndteringen af pensionsordninger, indbetaling af uforholdsmæssigt store beløb mv.

Indbetalinger foretaget på en privattegnen ordning efter tidspunktet for skyldnerens økonomiske sammenbrud skal efter betænkningen som hovedregel indgå i gældssaneringsagen. Finansrådet opfordrer til, at det nærmere beskrives, hvordan tidspunktet for det økonomiske sammenbrud fastsættes.

I vurderingen af, hvor stor en del af skyldnerens pensionsopsparing, der skal betales til kreditorerne i forbindelse med gældssaneringen, indgår en række kriterier, herunder den forventede pensionsalder. Med det formål at stille alle gældssanerede personer lige og lette administrationen af reglerne foreslår Finansrådet, at der i beregningerne anvendes en fast pensionsalder på f.eks. 65 år. Herved undgås den omgåelsesmulighed skyldnerens valg af en tilfældig pensionsalder kan indebære.

Lovforslaget indebærer i overensstemmelse med Konkursrådets forslag, at der med udgangspunkt i den seneste retspraksis på området udformes lovregler om behandlingen i gældssaneringsager af skyldnerens pensionsordninger. Det foreslås, at hvis skyldneren har indbetalt et efter den pågældendes forhold på det tidspunkt, betalingen fandt sted, uforholdsmæssigt stort beløb på en pensionsordning, skal et beløb svarende til det for meget

indbetalt i almindelighed indgå i gældssanerings sagen, jf. forslaget til konkurslovens § 222 a (lovforslagets § 1, nr. 14). Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2.

Efter forslaget beror vurderingen af, om der er indbetalt et uforholdsmæssigt stort beløb, på en konkret vurdering af skyldnerens økonomiske forhold, ansættelsesforhold mv. på det tidspunkt, hvor indbetalingen fandt sted, jf. også de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 14. Der tilsigtes med forslaget ingen ændring af den vurdering, som i retspraksis i dag foretages af dette spørgsmål. Efter denne retspraksis lægges der bl.a. vægt på, om skyldneren efter, at den gæld, der søges saneret, er opstået, har indbetalt på en pensionsordning, som den pågældende selv har oprettet. Er pensionsordningen oprettet som led i skyldnerens ansættelsesforhold, skal ordningen kun inddrages i gældssanerings sagen, hvis indbetalingerne er unormalt høje efter stillingens beskaffenhed. Der vil i givet fald alene skulle ske inddragelse i gældssanerings sagen, i det omfang der er indbetalt et uforholdsmæssigt stort beløb.

Som anført i de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 14 (forslag til konkurslovens § 222 a), skal skyldneren dog i alle tilfælde kun tilbyde kreditorerne det beløb, der resterer efter fradrag af afgifter i henhold til pensionsbeskatningslovens regler. Dette gælder også i de tilfælde, hvor skyldneren på anden måde end ved ophævelse af pensionsordningen fremskaffer et beløb som kompensation for de uforholdsmæssige indbetalinger.

Med hensyn til behandlingen af udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger i afdragsperioden (den periode, hvor skyldneren skal betale til sine kreditorer som led i gældssaneringen) lægges der med lovforslaget op til, at udbetalinger fra en ratepension (dvs. en pension, der udbetales f.eks. i månedlige rater over en vis årrække), der falder i afdragsperioden, skal inddrages i opgørelsen af det beløb, der skal betales til skyldnerens kreditorer, som en almindelig indtægt. En udbetaling fra f.eks. en kapitalpension (der udbetales med et engangsbeløb) skal derimod inddrages forholdsmæssigt, og det foreslås, at dette i almindelighed skal ske med 10 procent for hvert af de år, der er tilbage af afdragsperioden fra udbetalingstidspunktet. Hermed vil der blive overensstemmelse mellem behandlingen af udbetalinger fra forskellige pensionsordninger.

For at hindre den åbenbare misbrugsmulighed, der ligger i, at en skyldner udskyder udbetalingstidspunktet for hele beløbet (kapitalpensioner) eller den første udbetaling (ratepensioner) til efter udløbet af gældssaneringsperioden, peger Konkursrådet i betænkningen på, at det må være en forudsætning for at få gældssanering, at den skyldner, der har passeret, eller i afdragsperioden vil passere den alder, hvor man kan få ordningen helt eller delvist udbetalt, rent faktisk lader udbetalingen ske.

Ønsker en skyldner ikke at ændre det tidspunkt, hvor f.eks. første rate af en ratepension skal udbetales, til det tidspunkt, der efter lovgivningen og pensionsvilkårene er det tidligst mulige, må gældssanering efter Konkursrådets opfattelse i almindelighed nægtes, hvis skyldneren har nået eller når denne alder i afdragsperioden. Dette gælder dog kun i de tilfælde, hvor skyldnerens alder er den eneste betingelse for pensionsordningens udbetaling, og det kan således f.eks. ikke kræves, at skyldneren opsiges sit arbejde for at få udbetalt pensionen. På samme måde bør det være en forudsætning for at få gældssanering, at den skyldner, der kan afkorte den periode, i hvilken en ratepension skal komme til udbetaling, rent faktisk foretager en sådan ændring, så pensionen f.eks. udbetales over 10 år i stedet for over 15 år.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2.7. Justitsministeriet kan tilslutte sig Konkursrådets synspunkter vedrørende behandlingen af udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger i afdragsperioden og agter efter en vedtagelse af lovforslaget at udstede en bekendtgørelse om gældssanering, der vil tage udgangspunkt i Konkursrådets overvejelser og forslag herom, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2.10.

Forsikring & Pension, Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark er enige i, at der er behov for lovregler om behandlingen af pensionsordninger i forbindelse med gældssanering, herunder regler der sikrer, at pensionsordninger ikke kan anvendes som et kreditorly.

Med hensyn til den foreslåede regel til konkurslovens § 222 a, stk. 1, 1. pkt., hvorefter et beløb svarende til det for meget indbetalte almindeligvis skal indgå i skyldneres forslag til gældens sanering, hvis skyldneren har indbetalt et uforholdsmæssigt stort beløb på en pensionsordning, anfører Forsikring & Pension, at det ikke i forslaget er beskrevet tilstrækkeligt præcist, hvornår en indbetaling udgør et uforholdsmæssigt stort beløb. Det anføres, at ønsket om supplerende indbetalinger på en pensionsordning kan have helt legitime formål, herunder f.eks. for den person, der er kommet sent i gang med en pensionsopsparing, eller for en selvstændig erhvervsdrivende, der kan have meget uregelmæssige indbetalinger på en pensionsordning. Dette bør efter Forsikring & Pensions opfattelse ikke give anledning til, at der er tale om uforholdsmæssigt store beløb i konkurslovens forstand.

Forsikring & Pension peger i den forbindelse på, at det i pensionsordninger tegnet som led i et ansættelsesforhold ofte vil være arbejdsgiveren, der foretager den faktiske indbetaling på ordningen, uanset om det er skyldneren eller arbejdsgiveren, der finansierer indbetalingen. Det bør derfor præciseres, hvad der menes med ”skyldneren” i den foreslåede bestemmelse.

Forsikring & Pension, Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark finder endvidere, at forslaget til konkurslovens § 222 a, stk. 1, 2. pkt., hvorefter skifteretten på en

skyldners begæring kan bestemme, at en pensionsordning, der er etableret som led i skyldnerens ansættelsesforhold, kan ophæves, ikke er i overensstemmelse med de aftalemæssige forhold på arbejdsmarkedet, og at reglen bør udgå af et kommende lovforslag.

Det anføres i den forbindelse, at det forhold, at forpligtelserne er etableret ved kollektiv overenskomst, indebærer, at en ophævelse af en pensionsordning i forbindelse med en gældssanering ikke vil frigøre arbejdsgiveren fra at indbetale til pensionsordningen efter overenskomstens bestemmelser. Derfor bør en ophævelse af en pensionsordning etableret inden for rammerne af en kollektiv overenskomst ikke kunne foretages. Det er alene overenskomstparterne, som kan dispensere fra overenskomstens bestemmelser og dermed sikre den enkelte arbejdsgiver mod at begå overenskomstbrud.

Forsikring & Pension, Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark finder endvidere, at Konkursrådets forslag om, at der ligesom i dag skal gives skifteretten mulighed for at foretage en rimelighedsvurdering af de samlede udbetalinger, der må forventes ved skyldnerens pensionering, og i lyset heraf bestemme, at kreditorerne i særlige tilfælde skal kompenseres ved en delvis inddragelse af ordningen i gældssaneringssagen, ikke er rimelig. Det anføres i den forbindelse, at der bør formuleres nogle klarere kriterier for det skøn, som skifteretten skal udøve, og at det endvidere bør præciseres, at reglen alene kan anvendes i absolutte undtagelsestilfælde, således at alle sædvanlige ordninger – eksempelvis dem, der er aftalt af arbejdsmarkedets parter ved overenskomstforhandlingerne – ikke vil kunne inddrages i en gældssanering efter denne bestemmelse.

Forsikring & Pension og Dansk Arbejdsgiverforening peger også på, at Konkursrådets forslag om, at det skal være en forudsætning for at få gældssanering, at den skyldner, der har passeret, eller i afdragsperioden vil passere den alder, hvor man kan få en pensionsordning helt eller delvist udbetalt, faktisk får udbetalt ordningen, kan forstås sådan, at det i visse tilfælde vil være en betingelse, at personen træder tilbage fra arbejdsmarkedet, hvis dette er en betingelse for at få udbetalt pensionsordningen.

Forsikring & Pension anfører endelig en række supplerende bemærkninger til betænkningens beskrivelse af de forskellige pensionsordninger.

Konkursrådet foreslår, at skifteretten, i de tilfælde hvor en hel eller delvis ophævelse af en skyldners pensionsordning kræver samtykke fra skyldnerens arbejdsgiver, efter skyldnerens begæring skal kunne ophæve ordningen, selv om arbejdsgiveren ikke vil give samtykke hertil. Skifteretten skal efter forslaget kun kunne ophæve en pensionsordning, hvis arbejdsgiverens samtykke er den eneste hindring for ophævelse af ordningen.

I de ovennævnte hørings svar peges der på, at de ordninger, som en sådan regel vil vedrøre, er oprettet som led i kollektive overenskomster indgået mellem arbejdsmarkedets parter. Indførelsen af en sådan regel vil derfor rejse en række principielle spørgsmål med hensyn til indgreb i forhold, som er reguleret i aftaler indgået mellem arbejdsmarkedets parter. Det er overenskomstparterne, der fastlægger de overordnede rammer for arbejdsmarkedspensionsordningerne, som dermed er undergivet de særlige aftalemæssige vilkår på arbejdsmarkedet.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2.10, har Forsikring & Pension oplyst, at den regel, der foreslås af Konkursrådet, i praksis kun vil omfatte forholdsvis få pensionsordninger, idet der i forhold til det samlede marked for overenskomst- og firmaaftalte arbejdsmarkedspensioner vil være ganske få tilfælde, hvor den eneste betingelse for genkøb er arbejdsgiverens samtykke.

På denne baggrund er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke tilstrækkeligt grundlag for at indføre en regel, hvorefter skifteretten i de tilfælde, hvor en ophævelse af en skyldners pensionsordning kræver samtykke fra skyldnerens arbejdsgiver, får mulighed for at ophæve pensionsordningen, selv om arbejdsgiveren ikke vil give samtykke til ophævelsen, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2.10. I de sager, hvor en arbejdsmarkedspension helt eller delvist vil skulle inddrages i gældssaneringssagen, må dette således ske på samme måde som for andre typer af pensionsordninger, der ikke kan genkøbes, dvs. ved en forlængelse af den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående del af gælden (afdragsperioden), eller ved, at skyldneren på anden måde end ved genkøb af pensionsordningen tilvejebringer et (engangsbetalt) beløb til kreditorerne.

I overensstemmelse med Konkursrådets forslag indebærer lovforslaget, at skifteretten ligesom i dag i særlige tilfælde efter en konkret vurdering af skyldnerens pensionsordning og den pågældendes forhold i øvrigt helt eller delvist kan inddrage pensionsordningen i gældssaneringssagen, selv om der for så vidt ikke har været tale om uforholdsmæssige eller urimelige indbetalinger på ordningen, jf. forslaget til konkurslovens § 222 a, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 14). Formålet med en sådan regel er at undgå de særlige situationer, hvor en skyldner, der har en betydelig pensionsopsparing og derfor vil få usædvanligt gode økonomiske forhold efter udbetaling af ordningen, vil kunne få gældssanering, uden at pensionsordningen kan inddrages i gældssaneringssagen til fordel for kreditorerne. Det er hensigten, at reglen alene skal anvendes i særlige tilfælde med henblik på at undgå konkret stødende gældssanerlinger. Der vil således f.eks. ikke kunne ske inddragelse af skyldnerens pensionsordning, hvis der alene er tale om en sædvanlig og almindelig arbejdsmarkedspension.

Med hensyn til udformningen af den foreslåede regel, hvorefter uforholdsmæssige indbetalinger på en pensionsordning kan inddrages i gældssaneringen, henvises til det, der er anført ovenfor i forbindelse med høringssvaret fra Finansrådet. I lyset af høringssvaret fra Forsikring & Pension er det endelig i de specielle bemærkninger til forslaget til konkurslovens § 222 a, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 14), præciseret, at reglen finder anvendelse, uanset om den faktiske indbetaling er foretaget af skyldneren eller af skyldnerens arbejdsgiver.

4. Budgetforhold

Dommerfuldmægtigforeningen og skifteretten i Odense anfører, at skifteretterne i dag benytter meget forskellige rådighedsbeløb, navnlig vedrørende børn, og har vidt forskellig praksis for, hvilke udgifter der kan medtages særskilt i gældssaneringsbudgettet. På den baggrund tiltrædes det, at disse spørgsmål nu reguleres mere detaljeret, og at reglerne fastsættes af en politisk ansvarlig minister.

Skifteretten bemærker dog, at de satser for rådighedsbeløb, som Konkursrådet foreslår, i visse retskredse, herunder eksempelvis Odense, vil levne et mindre beløb til skyldnerens fri disposition i afdragsperioden efter kendelsen om gældssanering. Skifteretten peger herved på, at alene budgetposterne ”efterlønsbidrag” og ”grundbeløb til transport”, som efter den nuværende retspraksis kan medtages særskilt på budgettet og derfor ikke skal afholdes af rådighedsbeløbet, overstiger forhøjelsen af de foreslåede rådighedsbeløb.

Skifteretten foreslår, at man i stedet for det foreslåede faste beløb til transport, der skal indgå som en del af rådighedsbeløbet, i stedet kunne medtage en transportudgift i henhold til statens kilometertakst, hvilket overlader det til skyldnerens afgørelse, hvilket transportmiddel der skal vælges.

Skifteretten peger på, at udformningen af regler om fastlæggelsen af skyldnerens budget og størrelsen på rådighedsbeløbet, der ikke overlader et rimelighedsskøn til skifteretterne, udelukker, at skifteretten fremover kan ”præmiere” den skyldner, der har meget faste lave udgifter, ved at forhøje rådighedsbeløbet og ”kompensere” den skyldner, der har lidt for høje boligudgifter, ved at nedsætte rådighedsbeløbet.

Skifteretten anfører, at efterlønsbidrag efter betænkningen ikke skal kunne fratrækkes som en særskilt udgift. Skifteretten anfører hertil, at efterlønsbidraget er af beskeden størrelse, rummer et kollektiv element og er udbredt samt sædvanligt. Det kan efter skifterettens opfattelse derfor være vanskeligt at begrunde, at efterlønsbidraget skal behandles anderledes end bidrag til pensionsordninger, der er oprettet som et led i skyldnerens ansættelsesforhold. Desuden kan skyldneren ikke vælge at holde en pause med efterlønstillægsbetalingen i afdragsperioden, idet

dette kan udelukke skyldneren fra ordningen. Det anføres endvidere, at Konkursrådets forslag indebærer en ændring i forhold til retspraksis.

Dommerfuldmægtigforeningen peger på, at der i betænkningen foreslås mulighed for, at ydelser på ægtefællens gæld kan fradrages i budgettet, hvis ægtefællen selv kan betale ydelserne og en rimelig andel af de fælles udgifter, uden at der ses at være sat grænser for gældens karakter. Det bemærkes endvidere, at (den lempelige) adgang til at fradrage ægtefællens gæld ikke omfatter gæld vedrørende bolig og transportmiddel, eftersom adgangen til at fratække disse gældsposter er underkastet rimelighedsbegrænsningen i bekendtgørelsesudkastets § 4 og § 3, stk. 4, nr. 3. Eftersom en ægtefælles udgift til prioritetsgæld og billån efter hidtidig praksis har kunnet fradrages, når de har kunnet afholdes af ægtefællens egen indtægt med fradrag af et rimeligt bidrag til familiens øvrige underhold, findes der at være tale om en væsentlig stramning, hvor husstandsprincippet tillægges nogle konsekvenser, som det ikke hidtil har haft.

Dommerfuldmægtigforeningen og skifteretten i Odense anfører endelig, at det generelt bør overvejes nærmere, hvilke spørgsmål der skal reguleres i selve loven, og hvilke spørgsmål der skal reguleres i den forudsatte bekendtgørelse.

Frederiksberg Kommune anfører, at rådighedsbeløbet ikke synes forhøjet i et omfang, der fuldt ud svarer til de poster, der ændres fra særskilte budgetposter til en del af rådighedsbeløbet.

I overensstemmelse med Konkursrådets forslag indebærer lovforslaget, at der i en bekendtgørelse udstedt af justitsministeren fastsættes nærmere regler om udarbejdelsen af skyldnerens budget, dvs. opgørelsen af det beløb, som skyldneren typisk vil skulle betale til sine kreditorer som led i gældssaneringen og dermed af det beløb, som skyldneren har at leve for i afdragsperioden, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2 og forslaget til konkurslovens § 216, stk. 6 (lovforslagets § 1, nr. 11), og bemærkningerne hertil.

Justitsministeriet er i den forbindelse enig med Konkursrådet i, at størrelsen af rådighedsbeløbet (dvs. et uspecificeret beløb til dækning af husstandens nødvendige leveomkostninger som f.eks. mad, tøj og fritidsaktiviteter) bør fastsættes på grundlag af en opgørelse over de faktiske udgifter til de enkelte poster, som skal dækkes af rådighedsbeløbet, og at dette bør ske på grundlag af Forbrugerinformationens husholdningsbudgetter. De satser for rådighedsbeløbet, der lægges op til med lovforslaget, ses i øvrigt ikke at være lavere end de vejledende satser for rådighedsbeløb, der i dag anvendes i Sø- og Handelsretten, som er landets største skifteret.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.5, finder Justitsministeriet ligesom Konkursrådet, at der ikke bør være adgang til at foretage en generel "helhedsvurdering" af skyldnerens økonomiske forhold i forbindelse med udarbejdelsen af

skyldnerens budget, f.eks. således, at rådighedsbeløbet forhøjes for at "belønne" den skyldner, der har lave faste udgifter. De foreslåede regler om faste budgetposter og rådighedsbeløb vil således medvirke til at udjævne regionale forskelle i størrelsen af de faste poster på budgettet, f.eks. boligudgifter, således at skyldnere som udgangspunkt vil have det samme rådighedsbeløb, uanset størrelsen på de faste udgifter, der kan medtages som en særskilt udgiftspost på budgettet. Har en skyldner lave faste omkostninger, bør det efter Justitsministeriets opfattelse komme kreditorerne til gode i form af en højere dividende.

Hertil kommer, at skifteretten efter de foreslåede regler har mulighed for at tillade, at der helt undtagelsesvist på budgettet kan medtages andre faste udgifter, som er påkrævet for at dække skyldnerens og dennes husstands helt særlige behov – og dermed tillade en forhøjelse af det beløb, som skyldneren skal kunne beholde af sin indtægt i afdragsperioden.

Med hensyn til skyldnerens transportudgifter bemærkes, at der med lovforslaget lægges op til, at disse udgifter som udgangspunkt skal dækkes af rådighedsbeløbet, inden for hvilket der er afsat et beløb svarende til et normalt månedskort til offentlig transport. Yderligere udgifter til transport vil dog kunne medtages som en særskilt post i budgettet, hvis skyldneren kan dokumentere et konkret og særligt behov for at benytte motorkøretøj til erhvervelse af sin indkomst. Det er herved forudsat, at transporten ikke (uden meget væsentlig ulempe) kan foretages i offentlige transportmidler, hvilket er i overensstemmelse med gældende praksis. Det samme må gælde, hvis skyldnerens udgifter til offentlig transport i forbindelse med erhvervelse af indkomst overstiger prisen på et månedskort til den regionale offentlige transport. Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.3.

Efter Konkursrådets forslag kan skyldnerens indbetalinger til efterlønsordningen ikke medtages som en særskilt udgiftspost på skyldnerens budget, men må afholdes af rådighedsbeløbet, idet er reelt er tale om en opsparing til skyldnerens fordel.

Justitsministeriet er enig, at indbetalinger til efterlønsordningen for så vidt må anses for en opsparing for skyldneren, der – i det omfang efterlønsbidraget tillades medtaget som en særskilt udgiftspost på budgettet – i realiteten vil blive finansieret af skyldnerens kreditorer, idet indbetalingerne medfører, at der bliver et lavere beløb tilbage til kreditorerne ved opgørelsen af det samlede beløb, som skyldneren skal betale til kreditorerne.

Efterlønsordningen må imidlertid anses for at være almindeligt udbredt og sædvanlig på arbejdsmarkedet, ligesom der er en væsentlig offentlig finansiering af efterlønsordningen. Hertil kommer, at en skyldner, der stopper indbetalingerne til efterlønsordningen i afdragsperioden, i visse tilfælde vil kunne miste muligheden for senere at gå på efterløn. På denne baggrund finder Justitsministeriet det rigtigst, at skyldnerens bidrag til efterlønsordningen kan medtages som en

særskilt udgiftspost på budgettet, således at bidraget ikke skal afholdes af rådighedsbeløbet. Det bemærkes, at der også i retspraksis er eksempler på, at efterlønsbidraget efter de gældende regler er medtaget som en udgiftspost på skyldnerens budget. Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.5.

Som anført i de almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2, lægges der med lovforslaget op til, at der i forbindelse med opgørelsen af skyldnerens betalingsevne ligesom i dag kan medtages ydelser på ægtefællens eller samleverens gæld som en særskilt udgiftspost på budgettet. Dette gælder dog alene i de tilfælde, hvor skyldnerens ægtefælle eller samlever efter fradrag af et beløb svarende til halvdelen af husstandens udgifter er i stand til af sin resterende nettoindkomst i givet fald at dække afdragene på denne gæld. Ydelser på gæld, som vedrører husstandens bolig eller transportmiddel, er dog i forvejen medtaget særskilt på budgettet og kan derfor ikke medtages under denne budgetpost, medmindre hele skyldnerens nettoindkomst bliver anvendt til afdrag på den gæld, som skyldneren hæfter for, jf. herved lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.4.2.1, hvor der er redegjort for, at et beløb svarende til skyldnerens nettoindkomst efter Konkursrådets opfattelse bør være det maksimale, som skal betales til kreditorerne i forbindelse med gældssanering. I sidstnævnte tilfælde vil der således ikke være nogen begrænsninger i, hvilke gældsposter skyldnerens ægtefælle eller samlever kan afdrage på.

Advokatrådet hilser det velkomment, at der søges skabt klarhed over behandlingen af de forskellige forsikrings- og pensionsordninger.

Advokatrådet kan tiltræde intentionerne bag Konkursrådets forslag om alene at operere med et begrænset antal faste udgiftsposter. Formålet med en fastlæggelse af udgiftsposterne og med en nærmere fiksering af rådighedsbeløbet er at skabe større forudsigelighed og gennemsigtighed i budgettet. Advokatrådet advarer imidlertid mod i for høj grad at basere budgettet på faste poster, idet der bør være plads til et individuelt fornuftigt skøn i gældssaneringssager, hvor resocialiseringshensyn fortsat må tillægges betydelig vægt.

Ved fastsættelsen af rådighedsbeløbet tiltræder Advokatrådet, at der tages udgangspunkt i de husholdningsbudgetter, der er udarbejdet af Forbrugerinformation.

Advokatrådet kan principielt tiltræde, at der i bekendtgørelsesform sker en nærmere regulering af skyldnerens budgetforhold. Dette vil fremme ensartetheden og forudsigeligheden og vil givetvis medvirke til, at der hurtigere vil kunne ske ændringer og/eller tilpasninger af regelsættet, når dette findes hensigtsmæssigt og/eller påkrævet.

Advokatrådet frygter imidlertid, at en bekendtgørelse som den, der forslås i betænkningen, ikke i tilstrækkeligt omfang vil medvirke til en egentlig præcisering af de nærmere betingelser for at

meddele gældssanering. Det peges i den forbindelse på, at det bl.a. ikke fremgår af Konkursrådets forslag, hvad der forstås ved "normal prioritering" af skyldnerens beboelsesejendom. Fastlæggelse af dette begreb kræver efter Advokatrådets opfattelse en nærmere vejledning i relation til spørgsmålene om omprioritering, omprioritering med ændret (forlænget) løbetid og pauselån, herunder eventuelt anvendelse af pauselån ud fra synspunkter om at kompensere kreditorerne for en eventuel "opsparing" i skyldnerens faste ejendom.

Det bør endvidere beskrives nærmere, hvilke udgifter der må anses at vedrøre "ordinær børnepasning", som vil kunne medtages som en særskilt udgiftspost på skyldnerens budget, ligesom der bør være mulighed for at medtage løbende vedligeholdelsesomkostninger til skyldnerens bil, hvis han eller hun får lov til at beholde den i forbindelse med gældssaneringen.

Advokatrådet anfører endelig, at en bestemmelse om regulering af rådighedsbeløbet bør overvejes nærmere.

Justitsministeriet kan indledningsvis henvise til det, der er anført ovenfor om de foreslåede regler om skyldnerens budgetforhold, og det bemærkes i den forbindelse, at forslaget til konkurslovens § 216, stk. 7 (lovforslagets § 1, nr. 11), indeholder en bestemmelse om regulering af bl.a. det rådighedsbeløb, der efter en vedtagelse af lovforslaget vil blive fastsat i en bekendtgørelse om gældssanering.

Med hensyn til spørgsmålet om prioritering af skyldnerens beboelsesejendom henvises til betænkningen side 222 f., hvor det bl.a. fremgår, at Konkursrådet har overvejet, om en skyldner skal

"kompensere[...] sine kreditorer for denne opsparing [i skyldnerens faste ejendom i afdragsperioden] ved, at den afdragsperiode, der skal fastsættes i kendelsen om gældssanering, forlænges, således at de usikrede kreditorer får en merdividende, der modsvarer den opsparing, der er opnået ved afdragene i boligen. Rådet finder dog ikke, at en sådan generel regel er fornøden, idet der i almindelighed alene vil ske en opsparing af marginal betydning. Er skyldnerens lån af en sådan karakter, at der sker en ikke uvæsentlig opsparing i afdragsperioden, bør skifteretten efter en konkret vurdering kunne forlænge afdragsperioden skønsmæssigt. Sker der en væsentlig opsparing i ejendommen i afdragsperioden, vil det i almindelighed indebære, at skyldneren (for tiden) ikke kan meddeles gældssanering. [note i betænkningen: Det må dog i almindelighed antages, at den skyldner, der søger om gældssanering, ikke har lån af en sådan karakter, at der foretages en væsentlig opsparing. I den situation, hvor skyldneren er kvalificeret insolvent, vil den pågældende formentlig have omlagt sine lån i ejendommen for at opnå en realisering af friværdien eller en lavere månedlig ydelse.]

De foreslåede regler hindrer ikke, at en skyldner, der måtte ønske dette, omlægger sine lån til afdragsfrie lån i forbindelse med gældssaneringen. Sker omlægningen, inden kendelsen om gældssanering afsiges, vil det medføre, at afdragsperioden under alle omstændigheder ikke

skal forlænges, i og med der ikke afdrages på gælden. Dette modsvares af, at den lavere ydelse på lånet vil resultere i lavere boligudgift og dermed øget betaling til kreditorerne i afdragsperioden.”

Justitsministeriet kan tilslutte sig Konkursrådets overvejelser herom.

Med lovforslaget lægges der op til, at udgifter til børnepasning medtages på skyldnerens budget, da det er en udgiftspost, hvis størrelse afhænger af, i hvilken kommune skyldneren har bopæl.

Der kan i budgettet alene medtages udgifter til ordinær børnepasning, således at f.eks. udgifter til en privatantaget børnepasser, der passer skyldnerens børn i få timer uden for skyldnerens arbejdstid, ikke kan medtages. Det er således børnepasning, der sker som et nødvendigt led i skyldnerens eller dennes ægtefælles varetagelse af lønarbejde, der kan medtages på budgettet, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.3.

Med lovforslaget lægges der endvidere op til, at den skyldner, der med henblik på husstandens erhvervelse af indkomst får lov til at beholde et motorkøretøj under gældssanerings sagen, kan afsætte et beløb til bilens løbende vedligeholdelsesomkostninger som en særskilt post på budgettet. Dette beløb vil alene skulle dække de forventede og forudsete udgifter til bilens løbende vedligeholdelse i afdragsperioden, hvorimod der ikke i budgettet skal tages højde for uforudsete reparationsomkostninger, jf. de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 11 (forslag til konkurslovens § 216, stk. 6-7).

Dansk Retspolitisk Forening anfører, at forslaget til i bekendtgørelsesform at fastsætte regler for, hvordan budgettet skal udfærdiges, har nogle klare fordele, herunder at der vil etableres en ensartet behandling.

Foreningen peger dog på, at det bør overvejes, om afdragsperiodens længde fortsat som udgangspunkt skal være 5 år, idet skyldnerne typisk vil have været håbløst forgældet i 10-15 år, inden de får taget initiativ til at søge gælden saneret. Foreningen foreslår derfor, at der som udgangspunkt fastsættes en afdragsperiode på 3 år, som det kendes fra andre retssystemer. En afdragsperiode på 5 år bør alene kunne fastsættes i de tilfælde, hvor skifteretten finder det rimeligt.

Om sanering af studiegæld bemærker foreningen, at Økonomistyrelsen i praksis ofte kræver afdragsperioden forlænget til 10 år, idet studiegæld betragtes som en langsigtet investering. Det foreslås, at der i forbindelse med ensretningen af gældssaneringsreglerne sker en regulering af de enkelte gældsforhold indbyrdes, således at skyldnere med studiegæld ikke belastes hårdere end andre skyldnere.

Forslaget til fastsættelse af det almindelige husstandsbudget forudsætter som noget nyt, at almindelige udgifter, der kan anses som sædvanlige udgifter, såsom licens, telefonabonnement og indboforsikring (for skyldnere der ikke er boligejere), skal udredes af rådighedsbeløbet. Samtidig er rådighedsbeløbet hævet i overensstemmelse med Forbrugerinformationens husholdningsbudget.

Foreningen anfører, at en central fastsættelse af rådighedsbeløbet er et fremskridt, men såfremt visse udgifter, herunder f.eks. licens, telefonabonnement og indboforsikring, der tidligere har kunnet fradrages som en særskilt post i budgettet, skal udredes af rådighedsbeløbet, er dette beløb sat for lavt i Konkursrådets forslag.

Fastsættelsen af rådighedsbeløbet tager udgangspunkt i Forbrugerinformations discountbudget, hvilket indikerer, at man i dagens Danmark vanskeligt kan leve for færre midler. Alligevel er rådighedsbeløbet i forslaget fastsat som et gennemsnitsbeløb, hvilket indebærer, at der afsættes 4.180 kr. månedligt (2002-tal) til alle voksne personer, selv om Forbrugerinformations rådighedsbeløb f.eks. for en mand i alderen 30-49 er 4.282 kr.

Foreningen anfører endvidere, at når Konkursrådet i forbindelse med overvejelserne om budgettet anfører, at der skal tages hensyn til rimelige boligudgifter, er det vigtigt, at denne vurdering følger den til tider meget stejlt stigende priskurve inden for boligmarkedet. Derfor bør det fremgå, at det kan være nødvendigt også at acceptere forholdsvis høje boligudgifter, hvis en billigere erstatningsbolig ikke kan fremskaffes.

Foreningen foreslår, at bidrag til efterlønsordningen skal kunne medtages som en særskilt post på gældssaneringsbudgettet.

Foreningen foreslår, at udgiften til en almindelig indboforsikring skal kunne medtages som en særskilt post på gældsaneringsbudgettet. Konkursrådets forslag om, at dette beløb skal udredes af rådighedsbeløbet, stiller efter foreningens opfattelse lejere langt ringere en ejendomsindehavere, idet sidstnævnte gruppe har fået indregnet bygnings- og brandforsikring i fastsættelsen af den rimelige husleje, jf. Konkursrådets udkast til bekendtgørelse om gældssanering. En brand hos en lejer vil have uoverskuelige konsekvenser, såfremt denne ikke er forsikret. Det samme vil gælde, hvis skyldneren rammes af vandskade eller tyveri.

Med hensyn til fastsættelsen af størrelsen af rådighedsbeløbet og behandlingen af skyldnerens indbetalinger til efterlønsordningen henvises til det, der er anført ovenfor. Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.5, er Justitsministeriet enig med Konkursrådet i, at rådighedsbeløbet bør fastsættes på grundlag af en gennemsnitsberegning af Forbrugerinformationens husholdningsbudgetter, og at der som følge af de begrænsede forskelle

i de forskellige persongrupperes husholdningsbudgetter ikke er grundlag for at anvende forskellige satser for voksnes rådighedsbeløb afhængig af køn og alder. Hertil kommer, at Forbrugerinformationens husholdningsbudget synes fastsat med en vis rummelighed, herunder f.eks. med 1.518 kr. (2005-tal) hver måned til en 30-årig mands udgifter til posterne "leg og fritid" og "faste fritidsaktiviteter". Anvendelsen af faste satser for rådighedsbeløbet for voksne vil endvidere lette skifterettens og medhjælperes administration af reglerne om udarbejdelsen af budgettet.

Konkursrådet har ikke fundet anledning til at anbefale en ændring af afdragsperioden, således at denne nedsættes fra de i dag sædvanlige 5 år til f.eks. 3 år. Justitsministeriet er enig i, at der med henblik på at opretholde en rimelig balance mellem hensynet til skyldneren og hensynet til kreditorerne ikke er grundlag for generelt at ændre den normale afdragsperiode på 5 år, og Justitsministeriet agter efter en vedtagelse af lovforslaget at udstede en bekendtgørelse om gældssanering i overensstemmelse hermed, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.5. Med lovforslaget tilsigtes der heller ingen ændring med hensyn til de særlige tilfælde, hvor der efter retspraksis i dag efter omstændighederne fastsættes en længere afdragsperiode.

Særligt med hensyn til eftergivelse af studiegæld bemærkes, at der ved siden af konkurslovens regler om gældssanering findes regler herom i lovekendtgørelse nr. 952 af 16. december 1998 om tilskud til afvikling af studiegæld og om eftergivelse af studiegæld, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 2.

Med hensyn til udgifter til præmie til en almindelig indboforsikring bemærkes, at der med lovforslaget lægges op til, at den særskilte post til boligudgifter på skyldnerens budget også kan omfatte en almindelig ejendomsforsikring (brandforsikring mv.). Ønsker skyldneren herudover at tegne en almindelig indboforsikring, må udgiften hertil afholdes af rådighedsbeløbet, hvilket gælder både for skyldnere, der bor i ejerbolig, og skyldnere, der bor i lejebolig. Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2.3.

Forbrugerrådet finder, at det er vigtigt, at rådighedsbeløbet ved en gældssanering ikke forringes.

Finansrådet finder det meget positivt, at der gives justitsministeren hjemmel til at fastsætte klare regler for beregning af afdrag, opstilling af budgetter, fastsættelse af rådighedsbeløb mv., således at der skabes en ens praksis. Finansrådet har dermed ikke taget stilling til rimeligheden af de i betænkningen angivne beløb for de forskellige budgetposter.

Af udkastet til bekendtgørelse følger, at skyldneren skal betale månedlige afdrag. Finansrådet finder denne regel uhensigtsmæssig for både skyldner og kreditorer, da der for skyldneren kan

være en del omkostninger forbundet med månedlige betalinger til et større antal kreditorer, og det for kreditorerne vil betyde ekstra administration. Finansrådet foreslår, at skyldneren i stedet indbetaler de månedlige afdrag på en konto, og at der herfra sker udlodning til kreditorerne én gang årligt, således som det over for Finansrådet oplyste er sædvanlig praksis i dag.

Som det fremgår af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til konkurslovens § 216, stk. 1), indebærer lovforslaget ingen ændring af den gældende praksis, hvorefter skyldneren normalt bør opspare de månedlige rater med henblik på én årlig udbetaling til kreditorerne, medmindre der på grund af særlige omstændigheder konkret aftales en anden fremgangsmåde med kreditorerne.

5. Husstandsprincippet

Skifteretten i Odense finder, at Konkursrådets forslag har karakter af en mellemløsning, idet skyldnerens ægtefælle fortsat i visse situationer indirekte skal medvirke til dividendebetalingen, hvilket ikke er i overensstemmelse med retsvirkningslovens hæftelsesprincip.

Dansk Retspolitisk Forening finder, at det er et stort fremskridt, som Konkursrådet har taget i spørgsmålet om ægtefællers og samlevendes pligt til at hæfte for den andens partners gæld. Konkursrådet burde dog efter foreningens opfattelse "være gået linen ud" og lagt op til, at hvert individ skal vurderes hver for sig.

Når skyldnerens budget skal fastlægges, tages der i dag udgangspunkt i husstandens samlede økonomiske formåen. Det er således som udgangspunkt husstandens samlede indtægter og udgifter, der skal lægges til grund ved afgørelsen af, hvor stor en dividende der kan tilbydes kreditorerne i forbindelse med en gældssanering.

Som det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.4.2, er Justitsministeriet enig med Konkursrådet i, at den nuværende retstilstand som udgangspunkt bør opretholdes for ægtefæller og samlever, idet det må antages, at skyldnerens ægtefælle eller samlever har haft mulighed for at forøge sin levestandard i kraft af den skete gældsætning. Lovforslaget indebærer samtidig, at skyldnerens ægtefælle eller samlever ikke skal bidrage økonomisk til skyldnerens kreditorer i videre omfang end, hvad der følger af retspraksis i dag, dvs. at skyldnerens indkomst fortsat vil udgøre maksimum for, hvad der skal betales til dennes kreditorer.

I overensstemmelse med Konkursrådets forslag indebærer lovforslaget dog samtidig, at en ny ægtefælles eller samlevers indtægt ikke skal medtages i gældssaneringsbudgettet, hvis skyldnerens gæld i det væsentlige er opstået før samlivsforholdets etablering. Herved sikres, at en skyldners ægtefælle eller samlever alene skal bidrage til gældens afvikling, hvis den

pågældende har kunnet deltage i den forøgede forbrugsmulighed, som gældssætningen har muliggjort eller tilsigtet.

6. Prækusivt proklama

Dommerfuldmægtigforeningen peger på, at det i betænkningen er anført, at gældssanering må nægtes, hvis en skyldner bevidst har undladt at oplyse skifteretten om enkelte fordringshavere, og at en kendelse om gældssanering må ophæves, hvis det først efter denne erfares, at skyldneren bevidst har undladt at oplyse skifteretten om en fordringshaver. Betænkningen omtaler herved kun den forsætlige udeladelse. Dommerfuldmægtigforeningen er imidlertid af den opfattelse, at også den groft uagtsomme undladelse må føre til, at gældssanering nægtes/ophæves. Dommerfuldmægtigforeningen finder, at en sådan retsstilling endvidere vil medføre en bevismæssig lettelse, der navnlig kan begrundes med kreditorernes og skifterettens begrænsede muligheder for at undersøge forholdet.

Dommerfuldmægtigforeningen finder endvidere, at det i lovudkastets § 208, stk. 2, bør angives, at det er skifteretten, der skal indrykke proklamaet.

Advokatrådet ser med nogen betænkelighed på, at der søges indført en bestemmelse om præklusivt proklama i gældssaneringssager, specielt når der ikke søges indført en ordning, hvorefter der foretages en egentlig fordringsprøvelse.

Dansk Retspolitisk Forening bifalder indførelse af præklusivt proklama.

Finansrådet anfører, at en meddelelse i Statstidende uden angivelse af skyldnerens CPR-nummer vil være uden værdi for alle større kreditorer. Skyldnerens navn, (senest kendte) adresse mv. er ikke tilstrækkelig til identifikation hos pengeinstitutterne, og en del af Finansrådets medlemmer abonnerer derfor heller ikke på Statstidende i dag.

Finansrådet er af den opfattelse, at der ikke er behov for indførelse af et præklusivt proklama for kendte kreditorers fordringer. Hvis det alligevel indføres, foreslår Finansrådet, at skifteretten ved indledning af en gældssaneringssag skal give meddelelse herom til CPR-registeret. Herfra kan pengeinstitutternes datacentraler trække oplysningerne, ligesom det i dag sker ved dødsfald. For at begrænse eventuelle misbrugsmuligheder kunne CPR-numrene slettes efter anmeldelsesfristens udløb.

Håndværksrådet finder, at en proklamafrist på 8 uger som i dødsboskifteloven er for kort og i hvert fald bør forlænges til 10 uger.

Med henblik på at undgå de vanskeligheder, der i dag kan opstå som følge af efteranmeldte fordringer, dvs. fordringer, der anmeldes efter gældssaneringsagen, er sluttet, foreslås det i overensstemmelse med Konkursrådets forslag, at der indføres regler om præklusivt proklama i gældssaneringsager, dvs. at kreditor mister retten til at få dividende af sin fordring, hvis kreditor anmelder sin fordring efter udløbet af en vis frist, eller hvis kreditor helt undlader at anmelde sin fordring. Denne frist foreslås fastsat til 8 uger, hvilket svarer til proklamafristen efter reglerne i dødsboskifteloven. Der henvises til forslaget til konkurslovens §§ 208-208 b (lovforslagets § 1, nr. 5), og bemærkningerne hertil.

Konkursrådet har overvejet, om bekendtgørelsen af proklamaet bør indeholde oplysninger om skyldnerens CPR-nummer, men finder ikke, at denne oplysning bør medtages i proklamaet, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.5.2.2. Konkursrådet henviser til de misbrugsmuligheder, som offentliggørelse af en skyldners CPR-nummer indebærer, samt de hensyn, der ligger bag persondataloven § 11, stk. 1, hvorefter offentlige myndigheder (alene) kan behandle oplysninger om personnummer med henblik på en entydig identifikation eller som journalnummer. I stedet bør bekendtgørelsen efter Konkursrådets opfattelse indeholde oplysning om skyldnerens fødselsdato, adresse og nuværende samt tidligere navne. Har skyldneren drevet en personligt ejet virksomhed, skal også dennes navn, adresse og CVR-nummer angives.

Justitsministeriet kan tilslutte sig Konkursrådets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Det bemærkes endvidere, at skifteretten som anført i lovforslagets bemærkninger efter de foreslåede regler ved indledning af en gældssaneringsag skal sende en genpart af bekendtgørelsen om proklama til alle kendte fordringshavere, og at pengeinstitutterne i praksis må anses for at ville tilhøre kredsen af kendte fordringshavere.

Hertil kommer, at skyldnerens undladelse af at oplyse skifteretten om en kendt kreditor som udgangspunkt bør have som konsekvens, at skifteretten nægter gældssanering. Erfares det først efter en kendelse om gældssanering, at skyldneren bevidst har udeladt at oplyse skifteretten om en fordringshaver, bør kendelsen på samme måde efter omstændighederne kunne ophæves af skifteretten, hvis dette begæres af fordringshaveren. Som anført i de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 5 (forslag til konkurslovens § 208), vil også skyldnerens groft uagtsomme undladelse af at oplyse skifteretten om enkelte fordringshavere kunne føre til at gældssanering nægtes, jf. konkurslovens § 212, stk. 1, nr. 2 (som ikke ændres), hvorefter gælds sanering nægtes, hvis skyldneren ikke loyalt medvirker til sagens oplysning.

I lyset af høringssvarene er det i forslaget til konkurslovens § 208 (lovforslagets § 1, nr. 5) præciseret, at det er skifteretten, der skal indrykke proklama i Statstidende. Skifteretten kan antage en medhjælper til under skifterettens tilsyn at udføre opgaven, jf. konkurslovens §219, stk. 1.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.5.2.

7. Fordringsprøvelse

Dommerfuldmægtigforeningen er enig i, at der ikke bør ske en egentlig prøvelse af fordringer under en gældssanering, men finder dog, at det bør fremgå af lovudkastets § 208 a, stk. 1, 1. pkt., at en fordring skal være dokumenteret i behørigt omfang. I den forbindelse bør det sikres, at medhjælper har et vist grundlag for at bedømme fordringen, og foreningen finder derfor, at en kreditors anmeldelse af en fordring bør angive fordringens stiftelsestidspunkt og de faktiske omstændigheder, hvorpå kravet støttes.

Dansk Retspolitisk Forening er enig i Konkursrådets forslag.

Advokatrådet finder, at der ikke bør gælde andre regler om behandling af bestridte krav i gældssaneringssager end under en konkurs og foreslår, at der indføres en mulighed for, at skifteretten kan prøve omtvistede fordringer. Det vil i relation til Konkursrådets forslag være vanskeligt at vurdere, om skyldnerens bestridelse af en fordring må anses for ”reel” eller udtryk for chikane eller lignende. Advokatrådet tilslutter sig forslaget om behandling af betingede fordringer.

Finansrådet anfører, at lovudkastets § 208 b, stk. 3, hvorefter retten til dækning af en anmeldt betinget fordring (f.eks. et kautionssløfte) bortfalder, når sagen er sluttet med afgørelse om gældssanering, vil kunne få den meget uheldige konsekvens, at et pengeinstitut, i de tilfælde hvor kautionisten indleder gældssanering, ser sig nødsaget til at opsige et ellers ikke misligholdt lån for at sikre sig en eventuel dividende i gældssaneringssagen.

Finansrådet kan endvidere ikke støtte forslaget om, at en skyldner kan få saneret omkostningerne til en tabt retssag i de tilfælde, hvor skyldneren bestrider en fordring. Der savnes et incitament for skyldneren til kun at bestride en fordring i tilfælde, hvor indsigelsen har et reelt indhold, og der kan opstå risiko for, at nogle skyldnere vil bestride en fordring i en situation, hvor der mest er tale om chikane over for enkelte kreditorer. Finansrådet foreslår i stedet, at de omkostninger, som skyldneren pålægges at betale for en tabt retssag, holdes uden for gældssaneringen, da disse omkostninger må anses for opstået efter skifterettens indledning af gældssaneringssagen.

I overensstemmelse med Konkursrådets overvejelser indeholder lovforslaget ikke regler om fordringsprøvelse i sager om gældssanering, da der ikke synes at være noget praktisk behov herfor. I lyset af de ovennævnte høringssvar er lovforslaget udformet sådan, at kreditorerne opfordres til at komme med oplysning om fordringens stiftelsestidspunkt i forbindelse med

anmeldelsen af kravet. Oplysning om fordringens stiftelsestidspunkt vil i fleste tilfælde give skifterettens medhjælper mulighed for umiddelbart at vurdere, om fordringen er forældet, hvilket må antages at lette medhjælperens arbejde med sagen, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.6.2.4, og forslaget til konkurslovens § 208 a, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 5).

Lovforslaget indebærer, at en betinget fordring, f.eks. en kautionsforpligtelse, prækluderes, hvis den ikke bliver aktualiseret inden et nærmere fastsat tidspunkt, jf. forslaget til konkurslovens § 208 b, stk. 3 (lovforslagets § 1, nr. 5).

Med hensyn til det ovenfor anførte om, at dette forslag vil kunne føre til, at et pengeinstitut i de tilfælde, hvor en kautionist får indledt en gældssaneringssag, vil opsiges et ellers ikke misligholdt lån for at sikre sig en eventuel dividende i kautionistens gældssaneringssag, er der i lovforslagets bemærkninger peget på, at en kautionsforpligtelse i dag alene vil blive dækket med den almindelige dividende i gældssaneringssagen. Denne dividende udgør almindeligvis under 10 procent, hvilket indebærer, at "værdien" af en kautionsforpligtelse allerede efter den gældende retstilstand typisk bliver nedskrevet med mere end 90 procent i forbindelse med en kendelse om gældssanering for kautionisten. Den regel, der nu forslås, indebærer således alene, at de "sidste" mindre end 10 procent af kautionsforpligtelsens pålydende værdi vil kunne bortfalde, og der er således i realiteten tale om en ændring af begrænset rækkevidde for kautionsforpligtelsen, men af væsentlig betydning for skyldneren (kautionisten) med det formål at opnå en endelig afklaring af den pågældendes økonomiske forhold som led i gældssaneringen.

I overensstemmelse med Konkursrådets forslag er lovforslaget endvidere udformet sådan, at sagsomkostninger, som pålægges skyldneren i anledning af sager om bestridte fordringer, anses for stiftet samtidig med fordringen, således at fordringshaveren i givet fald alene modtager dividende af sagsomkostningsbeløbet, jf. forslaget til konkurslovens § 209, stk. 4 (lovforslagets § 1, nr. 6). Formålet hermed er at sikre, at skyldneren opnår en endelig afklaring af sine økonomiske forhold.

Det bemærkes i den forbindelse, at en skyldner normalt ikke vil have nogen økonomisk interesse i uden grund at bestride en fordring, da dette ikke vil have betydning for det samlede beløb, som skyldneren skal betale til kreditorerne, men alene vil indebære en ændret fordeling af dividenden mellem fordringshaverne. Den skyldner, der ubegrundet måtte bestride en fordring, f.eks. alene for at chikanere en fordringshaver, risikerer endvidere, at skifteretten nægter gældssanering efter konkurslovens § 212, stk. 1, nr. 2 (som ikke ændres), hvorefter skifteretten kan nægte gældssanering, hvis skyldneren ikke loyalt medvirker ved sagens oplysning, eller eventuelt at skifteretten efterfølgende på begæring af fordringshaveren ophæver kendelsen om gældssanering i medfør af konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.6.2.

8. Sagsomkostninger og retsafgift

Dommerfuldmægtigforeningen foreslår, at behandling af en kreditors begæring om ophævelse af en kendelse om gældssanering pålægges retsafgift, eventuelt således at afgiften tilbagebetales, hvis begæringen tages til følge. Baggrunden herfor er, at ophævelsesbegæring i anledning af en skyldners misligholdelse ofte indgives, fordi der skal betales retsafgift, hvis sagen alternativt skulle indgives til fogedretten. Det bemærkes, at ophævelsesbegæring i dag medfører et stort arbejde for skifteretten.

Advokatrådet foreslår bl.a., at der skal kunne ydes retshjælp efter retshjælpsbekendtgørelsen også i gældssaneringssager.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.7.2.3, har Konkursrådet overvejet om reglerne om betaling af retsafgift for behandling af gældssaneringssager bør ændres, men har ikke fundet grundlag herfor. Justitsministeriet er enig heri, og lovforslaget indeholder på denne baggrund ikke regler herom.

Med hensyn til spørgsmålet om vejledning mv. i gældssaneringssager henvises til det, der er anført i pkt. 1 ovenfor.

9. Småfordringer og administration af udbetalinger

For så vidt angår **Dommerfuldmægtigforeningens** bemærkninger henvises til det under punkt 14.2. anførte.

Finansrådet og Advokatrådet er enig i, at der bør bortses fra mindre beløb ved udlodning af gældssaneringsdividender. Advokatrådet anfører, at mindstedividenden pr. udlodning bør fastsættes i en bekendtgørelse og foreslår samtidig, at den fastsættes til et større beløb end 500 kr. som foreslås af Konkursrådet. Advokatrådet bemærker endvidere, at enkelte pengeinstitutter ikke synes at ville medvirke ved oprettelse af en opsparingskonto/udlodningskonto for skyldneren til brug for den praktiske administration af skyldnerens betaling til kreditorerne.

Med henblik på at begrænse udgifterne og de praktiske problemer ved håndteringen af en skyldners afdragsordning foreslås der indført en regel om behandling af småfordringer i gældssaneringssager, hvorefter skifteretten ved fastsættelse af den procent, hvortil fordringen nedsættes, kan bestemme, at der skal bortses fra fordringer, som kun vil afkaste et ubetydeligt beløb, jf. forslaget til konkurslovens § 216, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 8).

Med lovforslaget lægges der op til, at der skal gælde en "bagatelgrænse" for den samlede dividende i afdragsperioden, som vil blive fastsat i en bekendtgørelse udstedt af justitsministeren, jf. forslaget til konkurslovens § 216, stk. 1, og bemærkningerne hertil. Justitsministeriet er enig med Konkursrådet i, at denne bagatelgrænse indtil videre bør fastsættes til 500 kr. Dette beløb afspejler, uanset at det opdeles i flere rater, efter Justitsministeriets opfattelse en passende balance mellem hensynet til mindre kreditorer, for hvem dette beløb fortsat vil kunne have en reel værdi, og hensynet til større kreditorer, for hvem små beløb kan være af mindre interesse.

Med hensyn til spørgsmålet om oprettelse af en opsparingskonto/udlodningskonto for skyldneren i forbindelse med en gældssanering har Finansrådet oplyst, at en overvejende del af pengeinstitutterne som hovedregel opretter udlodningskonti for egne kunder, mens andre opretter udlodningskonti, hvis den advokat, som administrerer gældssaneringen, er kunde i pengeinstituttet. Det bemærkes i øvrigt, at efter § 12 i bekendtgørelse nr. 1046 af 27. oktober 2004 om god skik for finansielle virksomheder kan et pengeinstitut ikke uden en individuel og saglig begrundelse nægte at oprette en almindelig indlånskonto.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.8.2.

10. Misligholdelse i gældssanering

Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen er enig i lovudkastets § 228, stk. 1, hvorefter skifteretten efter begæring også kan genoptage en sag om gældssanering med henblik på at ændre den procent, hvortil fordringerne nedsættes.

Dommerfuldmægtigforeningen bemærker, at skyldnerens økonomiske forhold også på dette tidspunkt i almindelighed skal være afklarede, hvorfor arbejdsløshed således i almindelighed vil være til hinder for, at procenten nedsættes. Endvidere bemærker Dommerfuldmægtigforeningen, at det af lovteksten udtrykkelig bør fremgå, at gældssaneringskendelsen ikke kan ændres således, at skyldneren skal betale en større procentdel af fordringerne.

Advokatrådet anfører endvidere, at det bør overvejes i en bekendtgørelse at fastsætte nærmere regler om, i hvilket omfang der kan blive tale om en forlængelse af skyldnerens afdragsperiode som følge af en forværring af den pågældendes økonomiske forhold, eller om der i stedet skal ske en nedsættelse af det samlede beløb, der skal betales til kreditorerne.

I lyset af hørings svarene er det i forslaget til ændring af konkurslovens § 228 om genoptagelse af gældssanerings sager præciseret, at skifteretten ikke kan bestemme, at skyldneren samlet skal betale et større beløb til kreditorerne, jf. lovforslagets § 1, nr. 17. Som anført i lovforslagets

almindelige bemærkninger pkt. 4.9.2, må vurderingen af, hvornår det i praksis bør overvejes at nedsætte gældssaneringsdividenden i forbindelse med en genoptagelse af gældssanerings sagen i stedet for at forlænge skyldnerens afdragsperiode, bero på en konkret vurdering af husstandens samlede situation og den enkelte sags omstændigheder i øvrigt, og Justitsministeriet finder ligesom Konkursrådet, at der ikke er grundlag for at indføre faste regler herom.

11. Gældssanering i forbindelse med konkurs

Dommerfuldmægtigforeningen peger på, at en virksomheds aktiver i en række erhverv består af et enkelt hovedaktiv f.eks. et landbrug eller et fiskefartøj. I praksis ophører en sådan erhvervsmæssig virksomhed derfor ved tvangsauktion og ikke ved konkurs. Efter de foreslåede regler vil ejerne af disse virksomheder derfor ofte ikke være omfattet af de nye regler om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Foreningen peger på, at denne ansøger for at blive omfattet af regelsættet skal indgive en konkursbegæring mod sig selv og i den forbindelse stille sikkerhed for omkostningerne ved konkursbehandlingen, hvilket sjældent vil være muligt. Foreningen anfører, at det derfor kan overvejes, om disse skyldnere bør fritages for sikkerhedsstillelse efter konkurslovens § 27, stk. 2, 2. pkt., hvilket i praksis formentlig vil kræve en lovændring eller udtrykkelige bemærkninger derom i forarbejderne.

Herudover anfører Dommerfuldmægtigforeningen, at det må overvejes, om en formel bobehandling og kurators indberetninger mv. giver et så væsentligt bedre beslutningsgrundlag end medhjælperens redegørelser, at det er rimeligt at stille krav om en formel konkursbehandling for at iværksættende kan få gældssanering på særlige vilkår.

Advokatrådet er enig i, at der er et behov for en lovændring, så iværksættende, som hverken har handlet uvederhæftigt eller uansvarligt, men hvis økonomi ikke desto mindre er brudt sammen, får en mulighed for en ny start.

Advokatrådet anfører, at Konkursrådet efter tillægskommissoriet skulle vurdere, om der skal være særlige, lempelige vilkår for at iværksættende kunne opnå gældssanering. Advokatrådet forstår Konkursrådets overvejelser således, at Konkursrådet generelt ser betydelige retssikkerhedsmæssige problemer ved indførelse af et "alternativt" gældssaneringsinstitut i forhold til en særlig gruppe potentielle gældssaneringsansøgere. Disse betænkeligheder kan Advokatrådet tiltræde.

Hvor Advokatrådet uden videre kan tiltræde Konkursrådets forslag om en snarlig gennemførelse af en gældssaneringsreform på det egentlige gældssaneringsområde, er Advokatrådet skeptisk

over for Konkursrådets forslag til indførelse af et parallelt gældssaneringsinstitut for iværksættere.

Konkursrådets forslag om, at det særlige gældssaneringsinstitut for iværksættere alene kan anvendes i forbindelse med gældssanering i konkurs, er efter Advokatrådets opfattelse ikke hensigtsmæssigt. Afsigelse af konkursdekret er ikke i sig selv en indikator for, at den skyldner, der har været under konkurs, har medvirket mere loyalt og redeligt til virksomhedens afvikling. Den skyldner, der under en eventuel anmeldt betalingsstandsning har medvirket loyalt ved afvikling af virksomheden, burde kunne opnå samme fordele.

Advokatrådet ser gerne, at der etableres mulighed for at "starte på en frisk". Advokatrådet har dog svært ved at følge argumentationen om, at en betingelse herfor er, at iværksætteren forinden skal have oplevet en konkurs på egen krop. Afgørende bør vel snarere være, at gælden ikke er pådraget ved uhæderlige eller uansvarlige dispositioner, og at skyldneren loyalt i et kontrolleret regi medvirker til afvikling af gælden.

Ønsket om en lettere adgang til sanering af iværksætteres gæld vil efter Advokatrådets opfattelse i stedet kunne opnås ved en ophævelse af kravet om en mindstedividende i konkursloven, jf. lovens § 161, og ved en ændring af afstemningsreglen i lovens § 176, hvorved der vil kunne etableres et fortræffeligt alternativ til gældssanering for iværksættere, nemlig tvangsakkord respektive frivillig akkord for iværksættere. Det bemærkes herved, at fordringshaverne efter Advokatrådets opfattelse er bedre end skifteretterne til at vurdere, om og under hvilke betingelser en skyldner, herunder en iværksætter, kan få sin gæld saneret. Gældssaneringsinstituttet for iværksættere bør som i relation til andre skyldnere herefter være forbeholdt de skyldnere, der ikke har mulighed for at få deres økonomi saneret via en tvangsakkord eller frivillig akkord.

Advokatrådet bemærker, at Konkursrådet flere steder anfører, at arbejdet med revision af reglerne om rekonstruktion af insolvente virksomheder vil blive igangsat efter udarbejdelse af gældssaneringsbetænkningen. Med henblik på at foretage en tilbundsående undersøgelse af konsekvenserne af en ændring af konkurslovens regler om mindstedividende og afstemninger om akkorder bør den del af Konkursrådets lovudkast, der relaterer sig til gældssanering for iværksættere, efter Advokatrådets opfattelse udgå af lovforslaget, idet disse spørgsmål naturligt hører sammen med en reform af reglerne om rekonstruktion af insolvente virksomheder.

Frederiksberg Kommune finder det mest hensigtsmæssigt, at det er skifteretten, der af egen drift skal indlede en eventuel sag om genoptagelse, hvis skyldneres økonomiske forhold er blevet væsentlig forbedret, da skifteretten er i besiddelse af skyldnerens oplysninger og hurtigt kan vurdere karakteren af disse. Kreditorerne har i øvrigt ikke indflydelse på gældssaneringsagens

forløb, og det kan derfor måske komme til at bero på tilfældigheder, hvis genoptagelser bliver kreditorstyrede.

Finansrådet finder det usikkert, om de foreslåede ændringer vil medføre en stigning i antallet af iværksættere og ”genstartere”. For pengeinstitutterne er det afgørende ved en kreditvurdering af en erhvervsdrivende, der efter en konkurs ønsker at starte ny virksomhed, om den pågældende har evnen til at drive den ønskede virksomhed samt årsagerne til den første virksomheds konkurs.

Finansrådet er enig i, at det ikke er muligt at fastsætte tilstrækkeligt klare og praktisk anvendelige, objektive kriterier, der adskiller iværksættere fra andre erhvervsdrivende, samt at eventuelle særlige regler bør gælde alle erhvervsdrivende.

Etablering af en adgang til lempeligere gældssanering af erhvervsmæssig gæld støder på det problem, at det kan være vanskeligt at adskille erhvervsmæssig og privat gæld. I praksis ses ofte en sammenblanding af gæld, og en erhvervsmæssig gæld kan være opstået i en isoleret set sund virksomhed, men hvor der f.eks. har været betalt for høje lønninger. Afgørelsen af gældens karakter vil bero på et konkret skøn, som vil kunne resultere i en uens praksis i landets skifteretter og give anledning til ekstra administration hos kreditorerne. Finansrådet finder derfor behov for en yderligere præcisering af udtrykket ”erhvervsmæssig gæld”.

Med den foreslåede model forudser Finansrådet, at gældssanering vil blive standard i forbindelse med en konkursbehandling og vil skulle betales under denne. En sådan praksis vil være uheldig og fordyre sagsbehandlingen, da kurator ikke også vil kunne være skifterettens medhjælper i gældssaneringssagen.

Efter udkastet til § 233, stk. 2, bortfalder krav på renter efter konkursdekretets afsigelse i visse tilfælde. Finansrådet finder bestemmelsen uklar og anmoder om at få bekræftet, at der ikke tilsigtes en ændring af gældende praksis, hvorefter kreditor forlods kan anvende sit pant til dækning af efterstillede renter, dvs. renter påløbet efter konkursdekretet.

Det følger af den foreslåede § 236 a, stk. 1, at hvis skyldneren på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, har uafklarede økonomiske forhold, kan skifteretten i kendelsen om gældssanering bestemme, at gældssaneringssagen kan genoptages med henblik på en ændring af den procent, hvortil fordringen nedsættes. Det er Finansrådets opfattelse, at der i alle de tilfælde, hvor en kendelse om gældssanering kan afsiges, før skyldneres økonomiske forhold er afklarede, skal være mulighed for genoptagelse.

Det bør endvidere efter Finansrådets opfattelse præciseres, at en eventuel ny gæld, der under gældssaneringsagens behandling er stiftet af skyldneren til opstart af ny erhvervsvirksomhed, ikke må påvirke skyldnerens mulighed for at betale dividende til de gamle kreditorer, da skyldneren ellers under gældssaneringsagen vil kunne indrette sin økonomi således, at der ikke bliver mulighed for dividendebetaling til de gamle kreditorer.

Finansrådet er endvidere betænkelig ved, at det i udkastet til § 236 a, stk. 2, er op til skyldner selv at give meddelelse til fordringshavere og skifteretten, hvis skyldnerens økonomiske forhold forbedres væsentligt. Finansrådet foreslår derfor, at det pålægges skyldneren at indsende dokumentation for sine økonomiske forhold til skifteretten og fordringshaverne en gang årligt.

Dansk Handel & Service anfører mere generelt, at risikoen for at havne i et langvarigt ”gælds fængsel”, hvis en virksomhed økonomisk går galt, i dag er en væsentlig hindring for at få flere iværksættere i Danmark. Hertil kommer, at konkursreglerne begrænser en iværksætters mulighed for at få en ny chance til at udnytte sine erfaringer. Det er en meget uheldig konsekvens, eftersom flere internationale undersøgelser viser, at chancerne for, at en iværksætter lykkes i andet forsøg, er gode.

Det er derfor afgørende at få gjort den samlede periode, fra gældssanering indledes, og til afdragsperioden er afsluttet, kortere, når der er tale om håbløs gæld, så den konkursramte kan komme videre. Den nuværende praksis, hvorefter en person tidligst vil være færdig med at afdrage sin gæld efter ca. 10 år, er alt for lang, hvis der skal være en reel mulighed for, at en person skal kunne blive iværksætter mere end én gang.

Dansk Handel & Service finder derfor generelt forslaget om særlige regler om gældssanering for erhvervsdrivende positivt.

Dansk Handel & Service foreslår dog, at betænkningens forslag om en ”karantæneperiode” på 10 år, dvs. at der skal gå 10 år efter første gældssanering i forbindelse med konkurs før den samme person kan ansøge om en gældssanering i forbindelse med konkurs igen, erstattes af en mere smidig regel, hvorefter en skyldner højst kan få gældssanering efter disse regler to gange.

Dansk Handel & Service er enig i, at der ved vurderingen af en ansøgning om gældssanering i forbindelse med konkurs må ses på, hvordan gælden er opstået, og at der f.eks. ikke systematisk er oparbejdet gæld til det offentlige. Gæld til det offentlige bør dog isoleret set ikke være noget, der skal forhindre, at iværksætteren kan blive saneret efter de mere fleksible regler.

Dansk Handel & Service anfører endvidere, at afdragsperioden i denne type sager skal være mere fleksibel og kortere end efter gældende praksis, hvor den næsten altid er på 5 år. Det

foreslås derfor, at afdragsperioden i stedet kan fastsættes til 3 år, som det f.eks. er tilfældet i Holland.

Det er regeringens generelle politik på iværksætterområdet, at det skal være nemmere at starte virksomhed igen efter en konkurs, og at konkursramte iværksættere, der vil starte op igen, får mulighed for hurtigere end i dag at få slettet resterende gæld. Her spiller konkurslovens regler om gældssanering en rolle. Med henblik på at tilgodese disse hensyn foreslås der indført særlige regler om gældssanering for i hovedsagen erhvervsmæssig gæld. De foreslåede nye regler giver navnlig mulighed for i en konkurs at se bort fra betingelsen om, at gældssanering forudsætter, at skyldneren har afklarede økonomiske forhold, hvis der tale om i det væsentlige erhvervsmæssig gæld.

Det er i den forbindelse afgørende, at et nyt regelsæt om eftergivelse af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld ikke giver anledning til misbrug, og det foreslås derfor, at det udtrykkeligt kommer til at fremgå af konkursloven, at der i almindelighed ikke skal kunne meddeles gældssanering i tilfælde, hvor skyldnerens erhvervsvirksomhed eller den virksomhed, hvorfra skyldnerens erhvervsmæssige gæld hidrører, har været drevet på en måde, der fremtræder som illoyal eller uforsvarlig over for kreditorerne, herunder offentlige myndigheder. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis skyldneren eller ledelsen i det selskab, der er eller har været undergivet konkursbehandling, i ikke uvæsentligt omfang har tilsidesat sine pligter med hensyn til momsafregning samt indeholdelse og afregning af A-skat mv.

Særligt for så vidt angår tilfælde, hvor skyldneren har stiftet ny gæld, efter at der er indledt en sag om gældssanering, bemærkes, at dette i praksis oftere vil kunne være berettiget ved gældssanering efter de særlige regler for erhvervsdrivende i forbindelse med konkurs end ved "almindelig" gældssanering, jf. de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 20 (forslag til konkurslovens § 231 a). Stiftelse af ny gæld, efter at der er indledt sag om gældssanering, indebærer normalt, at skyldneren skal betale renter af og eventuel afdrage på denne gæld i den periode, hvor skyldneren også skal afdrage på den del af den gamle gæld, der fortsat består efter kendelsen om gældssanering. Dette vil i praksis medføre, at skyldneren kan betale en mindre dividende i gældssaneringssagen, og det bør derfor i almindelighed tale afgørende mod gældssanering, at der er stiftet ny gæld, efter at der er indledt sag om gældssanering, medmindre gælden er stiftet i forbindelse med skyldnerens nye erhvervsvirksomhed.

I overensstemmelse med Konkursrådets forslag finder Justitsministeriet ikke grundlag for at lade disse særlige regler om gældssanering for erhvervsdrivende finde anvendelse i tilfælde, hvor skyldneren eller den virksomhed, hvorfra gælden stammer, ikke har været undergivet konkursbehandling, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.10.3.1.

Spørgsmålet om afgrænsningen mellem erhvervsmæssig og ikke-erhvervsmæssig gæld er omtalt i de specielle bemærkninger til forslaget til konkurslovens § 231 (lovforslagets § 1, nr. 20). Det fremgår heraf bl.a., at erhvervsmæssig virksomhed omfatter de tilfælde, hvor virksomheden har været den pågældendes hovedbeskæftigelse. Virksomheder af mere hobbybetonet karakter, herunder f.eks. "garagesalg" af vin og lignende, vil ikke give skyldneren eller dennes ægtefælle eller samlever mulighed for at få gældssanering efter de foreslåede regler om gældssanering i forbindelse med konkurs. Det samme gælder i det tilfælde, hvor en lønmodtager har pådraget sig gæld ved fejlslagne investeringsprojekter f.eks. ved tegning af anparter uden sammenhæng med skyldnerens erhvervsudøvelse.

I de tilfælde, hvor skyldnerens gæld er af "blandet" karakter, og hvor der både eksisterer gæld, som har karakter af forbrugsgæld, og gæld fra erhvervsmæssig virksomhed, vil det bero på en konkret vurdering, hvorvidt kravet om, at der er tale om i hovedsagen erhvervsmæssig gæld, er opfyldt. Ved denne vurdering må der foretages en konkret afvejning af størrelsen af den gæld, som knytter sig til den erhvervsmæssige virksomhed og skyldnerens øvrige gæld, herunder bør der f.eks. indgå en vurdering af, om skyldneren eller dennes nærtstående har trukket store lønindtægter ud af en virksomhed etableret i selskabsform, og om en personligt ejet virksomheds kassekredit har været anvendt til køb af private forbrugsgoder eller almindelige dagligdagsindkøb uden forbindelse til virksomhedens drift og lignende. Betingelsen vil sædvanligvis være opfyldt, hvis væsentligt mere end halvdelen af skyldnerens gæld stammer fra erhvervsvirksomhed.

Med hensyn til Advokatrådets bemærkninger vedrørende indførelsen af særlige regler om gældssanering for erhvervsdrivende skal Justitsministeriet endvidere bemærke, at de foreslåede regler om gældssanering for erhvervsdrivende ikke sigter mod en rekonstruktion, dvs. videreførelse af skyldnerens virksomhed, idet dette som også anført af Konkursrådet i givet fald som udgangspunkt bør ske efter reglerne om betalingsstandsning og/eller tvangsakkord. Formålet med de nye regler er at sikre, at den skyldner, hvis virksomhed er afviklet, får mulighed for hurtigere end i dag at få gældssanering og dermed blive frigjort for den del af gælden, der ikke er blevet dækket under konkursbehandlingen. Justitsministeriet finder således ligesom Konkursrådet, at reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs bør sigte på erhvervsdrivende skyldnere, som har været udsat for et økonomisk sammenbrud, og som derfor ikke har nogen igangværende virksomhed, hvori gælden søges saneret.

Som anført i lovforslagets bemærkninger, vil Konkursrådet efter afgivelsen af betænkningen om gældssanering påbegynde arbejdet med en revision af reglerne om rekonstruktion, herunder konkurslovens regler om betalingsstandsning og tvangsakkord. Advokatrådets forslag til udformning af reglerne om rekonstruktion, herunder om anmeldt betalingsstandsning med henblik på en efterfølgende gældssanering, bør efter Justitsministeriets opfattelse indgå i

Konkursrådets kommende overvejelser om rekonstruktion mv.

Med lovforslaget lægges der endvidere op til, at den nuværende normale afdragsperiode på 5 år afkortes til 3 år i gældssaneringsager, som behandles efter de foreslåede nye regler om gældssanering af erhvervsmæssig gæld i forbindelse med konkurs, hvilket efter regeringens opfattelse vil kunne have positiv indflydelse på villigheden til at starte virksomhed efter en konkurs.

For at undgå misbrug af et system om gældssanering i forbindelse med konkurs ved konkursrytteri mv. foreslås det i overensstemmelse med Konkursrådets forslag, at der indføres en "karantæne", således en skyldner ikke på ny kan meddeles gældssanering i forbindelse med konkurs i en vis periode efter, at den pågældende har fået gældssanering efter dette særlige regelsæt. Denne karantæneperiode foreslås fastsat til 10 år.

I lyset af høringssvarene er det i forslaget til konkurslovens § 236 a, stk. 2, præciseret, at i alle tilfælde, hvor skyldneren på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, har uafklarede økonomiske forhold, kan skifteretten i afdragsperioden genoptage sagen med henblik på at forhøje det samlede beløb, som skyldneren skal betale til sine kreditorer, hvis der indtræder en væsentlig forbedring i skyldnerens økonomiske situation, jf. lovforslagets § 1, nr. 25. Det foreslås samtidig, at skyldneren i disse tilfælde skal underrette skifteretten og kreditorerne, hvis der sker en væsentlig forbedring af den pågældendes økonomiske situation, jf. forslaget til konkurslovens § 236 a, stk. 3.

Som anført i lovforslagets bemærkninger, finder Justitsministeriet ligesom Konkursrådet, at kreditorerne må anses for at være nærmest til i egen interesse at kontrollere, om skyldneren i strid med oplysningspligten undlader at oplyse om en væsentlig budgetforbedring. En pligt for skifteretterne til i alle sager, hvor kendelsen om gældssanering kan genoptages, at gennemgå de oplysninger, som modtages fra skyldneren, ville påføre skifteretterne et ikke ubetydeligt merarbejde, som næppe ville stå mål med antallet af sager, hvor skyldnerens økonomiske forhold forbedres væsentligt i afdragsperioden.

Det bemærkes endvidere, at skyldneren som led i oplysningspligten efter skifterettens nærmere bestemmelse skal fremsende dokumentation for sine økonomiske forhold til skifteretten og kreditorerne, jf. forslaget til konkurslovens § 236 a, stk. 3, 2. pkt. (lovforslagets § 1, nr. 25), og bemærkningerne hertil.

Med hensyn til forslaget til konkurslovens § 233 (lovforslagets § 1, nr. 23) om skæringstidspunktet i sager om gældssanering efter de særlige regler for erhvervsdrivende bemærkes, at bestemmelsen alene omfatter de krav, der omfattes af gældssaneringen. Efter

konkurslovens § 199, stk. 2 (som ikke ændres), omfatter en kendelse om gældssanering ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til, og forslaget til konkurslovens § 233 har derfor ikke betydning for disse fordringer. Der henvises i øvrigt til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 23.

Efter konkurslovens § 219, stk. 1, kan skifteretten antage en medhjælper til at varetage visse opgaver, som ellers hører under skifteretten. Dette gælder også i sager, der behandles efter de foreslåede særlige regler om gældssanering i forbindelse med konkurs, og det må afgøres efter de almindelige regler om, hvem der kan udpeges som skifterettens medhjælper, om konkursboets kurator efter en konkret vurdering måtte være udelukket fra også at blive medhjælper i gældssaneringssagen, jf. konkurslovens § 238.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.10.3.

12. Justering af tvangsakkordreglerne

Advokatrådet kan ikke tilslutte sig, at kravet til mindstedividenden alene nedsættes fra 25 til 10 procent. Advokatrådet foreslår, at konkurslovens krav om en mindstedividende helt fjernes. Det bør efter Advokatrådets opfattelse ikke være et lovgivningsanliggende, hvor lav en dividende den enkelte kreditor kan tiltræde som led i en mindelig ordning. Der henvises i øvrigt til Advokatrådets bemærkninger under pkt. 10.

I overensstemmelse med Konkursrådets forslag er lovforslaget udformet sådan, at mindstedividenden i tvangsakkord nedsættes fra 25 til 10 procent, jf. forslaget til konkurslovens § 161 (lovforslagets § 1, nr. 1). Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.11.2, vil dette medvirke til at sikre den fortsatte balance mellem akkord- og gældssaneringsreglerne i forbindelse med, at der foreslås indført særlige regler om gældssanering af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld. En nedsættelse af mindstedividenden vil endvidere efter Justitsministeriets opfattelse mere generelt kunne fremme anvendelse af tvangsakkordreglerne til rekonstruktion af virksomheder.

De nærmere overvejelser om den fremtidige udformning af reglerne om tvangsakkord mv. bør i øvrigt efter Justitsministeriets opfattelse afvente Konkursrådets kommende arbejde med revision af reglerne om rekonstruktion mv.

13. Skattemæssige spørgsmål

Der er ingen bemærkninger hertil i høringssvarene.

14. Andre spørgsmål

14.1. Panterettigheder

Dommerfuldmægtigforeningen er enig i, at skifteretten bør træffe afgørelse i spørgsmålet om, hvorvidt en ejendom skal vurderes. Det bør dog præciseres, at det er skifteretten, der udmelder vurderingsmanden, og at den praktiske gennemførelse heraf kan overlades til en medhjælper efter § 219.

Dommerfuldmægtigforeningen og Skifteretten i Odense anfører, at Konkursrådets forslag om, at skyldneren selv skal betale for vurdering af ejendommen, hvis der skal slettes pant efter de foreslåede regler, strider mod det hovedprincip for omkostninger, der i øvrigt er gældende. Det er diskutabelt, om der er grundlag for en sådan særordning. Efter Dommerfuldmægtigforeningens og skifterettens vurdering kan konsekvensen af forslaget i praksis blive, at skyldneren under gældssaneringsagens behandling "sparer op" til vurderingen, hvilket kan sinke sagens behandling, især hvis skyldneren også er udsat for lønindeholdelse.

Advokatrådet kan tiltræde Konkursrådets forslag til behandling af panterettigheder i gældssaneringsinstituttet.

Finansrådet deler Konkursrådets synspunkt om, at en overbelåning af skyldners faste ejendom ikke må være til hinder for en gældssanering, men Finansrådet finder, at dette heller ikke er tilfældet i dag. Det er erfaringen hos Finansrådets medlemmer, at der ofte afsiges gældssaneringskendelser i sager, hvor skyldneren har fast ejendom. Finansrådet finder derfor ikke, at der i praksis er et behov for en sådan bestemmelse.

Den foreslåede regel findes endvidere stærkt skyldnerbegunstigende og synes ikke at harmonere med Konkursrådets overordnede mål om at finde en balance mellem skyldners og kreditors modsatrettede synspunkter. De væsentligste problemer i forhold til bestemmelsen er efter Finansrådets opfattelse bl.a., at der forekommer kraftige udsving i ejendomspriserne, og at hvis ejendommen efter afsigelse af kendelsen stiger i værdi, og skyldner sælger den, så vil det beløb, der overstiger ejendomsværdien på opgørelsestidspunktet med tillæg af 10 procent, tilhøre skyldneren – også selv om salget sker i afdragsperioden. En sådan regel vil være en urimelig begunstiging af skyldneren, da pantehaver både tvinges til at frafalde sit pant og retten til den forventede fremtidige værdistigning.

Finansrådet anfører endvidere, at ejendommen efter forslaget alene skal vurderes af én sagkyndig, og der er ikke fastsat retningslinier for beregningen. Vurderingen vil kunne påvirkes af formålet med vurderingen eller tilfældigheder. Der kan endvidere være stor forskel på

vurderede ejendomspriser fra mægler til mægler. Hertil kommer, at kreditorerne ikke har mulighed for at gøre indsigelse mod åbenbart forkerte vurderinger.

Hvis ejendommen falder i værdi, vil skyldneren blive tvunget til at beholde sin ejendom i afdragsperioden, da der ikke er afsat midler til betaling af udækkede panterettigheder. En løsning i denne situation kunne være en mulighed for genoptagelse af sagen. Det kan endvidere blive vanskeligt for skyldneren at skaffe ny finansiering, da panterettigheder, som er bortfaldet ved kendelsen om gældssanering, kan vågne op igen, hvis kendelsen ophæves. Dette vil være et ikke ubetydeligt usikkerhedsmoment for en senere kreditor. Reglen vil endelig medføre mere administration hos både skifteretten og kreditorer.

Hvis en sådan bestemmelse ønskes indført, foreslår Finansrådet, at den i hvert fald udformes sådan, at panthaverne får tinglyst en eventualpanteret for den udækkede del af deres fordringer. Den udækkede del vil efter dette forslag først kunne kræves betalt, når der sker ejerskifte af ejendommen og inden for ejendommens værdi på ejerskiftetidspunktet. Skyldneren får herved mulighed for at blive boende i sin ejendom, mens en efterfølgende konjunkturgevinst kommer panthaverne til gode.

Realkreditrådet er betænkelig over for indførelse af den foreslåede regel i § 199 a, da forslaget ikke i tilstrækkeligt omfang tager hensyn til kreditgiverne. Rådet foreslår, at reglen i givet fald ændres, således at en gældssanerings sag skal kunne genoptages, hvis skyldnerens ejendom senere stiger mærkbart i værdi.

Rådet anfører endvidere, at selv om ydelse af et realkreditlån forudsætter, at hele lånet er pantsikret, forekommer det dog i praksis, at den pantsatte ejendoms værdi senere hen ikke fuldt ud modsvarer lånets størrelse. Dette sker som oftest som følge af konjunkturændringer, der påvirker rente- og prisniveau, men kan dog også skyldes konkrete forhold – hos kunden eller ved ejendommen – der kan medføre, at værdien ikke modsvarer lånets størrelse. Den foreslåede regel vil efter rådets opfattelse indebære en risiko for, at kreditgiverne i for høj grad skal bære risikoen for sådanne ændringer.

Det er i forslaget endvidere ikke konkretiseret, ud fra hvilke kriterier handelsværdien skal fastsættes. Selv om kriterierne angives mere tydeligt, vil der i hvert fald i nogle tilfælde være knyttet en vis usikkerhed til fastsættelsen af handelsværdien. Efter rådets opfattelse bør det ikke være kreditgiverne, der skal være bære denne risiko.

Hvis gældssaneringsreglerne skal indeholde en regel om sanering af gæld, der ikke anses for pantsikret, bør grænsen for bortsaneringen i stedet for de foreslåede 10 procent over handelsværdien i stedet være omkring 30 procent.

Realkreditrådet forudsætter i øvrigt, at forslaget ikke omfatter ejendomme, der også delvist anvendes til erhvervsformål, eller ejendomme der ejes af flere personer i fællesskab, når kun den ene af personerne søger gældssanering.

Konkursrådet foreslår, at der indsættes en bestemmelse i konkursloven om behandlingen af panterrettigheder i skyldnerens faste ejendom, så det under en gældssanerings sag bliver muligt at tage stilling til, hvilke pantefordringer der reelt dækkes af pantets værdi, uden at pantet realiseres. Efter Konkursrådets forslag behandles den del af panthavernes personlige fordringer mod skyldneren, der ligger uden for ejendommen handelsværdi med tillæg af 10 procent, som usikrede fordringer, der skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering, og som skyldneren derfor skal betale dividende af i afdragsperioden. Panterrettigheder, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, ophører ved kendelsen om gældssanering, dvs. at panthaveren efter afsigelsen af kendelsen om gældssanering, ikke vil være bedre stillet end andre usikrede fordringshavere.

Som anført af Konkursrådet og i de ovennævnte høringssvar, er der visse principielle betænkeligheder ved at lade en gældssanering omfatte pantefordringer. Reglen i konkurslovens § 199, stk. 2, er således et udslag af almindelige principper, hvorefter panterrettigheder mv. i relation til både individualforfølgning og insolvensbehandling har fortrin frem for personlige fordringer mod skyldneren.

Det fremgår af betænkningen, at Konkursrådet ikke har foretaget en nærmere undersøgelse af, hvor ofte overbehæftede ejendomme i praksis har hindret en skyldner i at opnå gældssanering eller i at opfylde vilkårene herfor. Det er dog rådets vurdering, at problemet i hvert fald for tiden ikke er hyppigt forekommende.

På denne baggrund og i lyset af de ovennævnte høringssvar er der efter Justitsministeriets opfattelse på nuværende tidspunkt ikke tilstrækkeligt grundlag for at indføre en særlig regel som foreslået af Konkursrådet om behandling af panterrettigheder i skyldnerens faste ejendom. Justitsministeriet har herved navnlig lagt vægt på, at en sådan regel vil kunne rejse principielle spørgsmål i forhold til panterrettigheders stilling i en insolvensbehandling og i forhold til den balance mellem hensynet til skyldneren og hensynet til kreditorerne, som er grundlæggende for gældssaneringsinstituttet. Hertil kommer, at det som anført af Konkursrådet ikke synes at være et væsentligt problem i praksis, at overbehæftede ejendomme hindrer en skyldner i at få gældssanering.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.13.1.2.

14.2. Lønindeholdelse

Dommerfuldmægtigforeningen anfører, at lovudkastets § 221, stk. 2, om lønindeholdelse må forstås således, at beløbet skal udbetales til skyldneren med henblik på, at han eller hun fordeler det indvundne til alle kreditorerne. Foreningen er enig i forslaget, men finder dog anledning til at påpege, at det indvundne beløb kan udgøre betydelige beløb, og at et sådant beløb eventuelt vil kunne friste nogle skyldnere til at forbruge pengene og dermed unddrage Told & Skat beløbet.

Dommerfuldmægtigforeningen foreslår derfor, at skifteretten – i lighed med, hvad der gælder for omstødsbeløb efter konkurslovens § 224 – bør modtage fralæggelsesbeløb efter lovudkastets § 221, stk. 3. Foreningen anfører herved, at det bør overvejes, om beløbet og fordelingen kan overlades til skifterettens medhjælper.

Advokatrådet er enig i, at reglerne om omstødelse – specielt i relation til lønindeholdelse – ændres. Advokatrådet foreslår supplerende, at der indføres en regel, hvorefter fortrinsstillingen for visse krav i henhold til konkurslovens §§ 94-96 bliver lovfæstet også for så vidt angår gældssanering i tilfælde, hvor gældssanering gennemføres i umiddelbar tilknytning til ophør af anmeldt betalingsstandsning.

Kommunernes Landsforening anfører, at foreningen ikke umiddelbart er i stand til at kvantificere de økonomiske konsekvenser af ændringerne for kommunerne. Det er dog umiddelbart vurderingen, at der må være tale om et mindre beløb.

Håndværksrådet er i princippet enig i betænkningens forslag. Håndværksrådet finder dog anledning til at fremføre et gammelt ønske fra rådet om, at private også får adgang til lønindeholdelse. Fjernes det offentliges adgang til lønindeholdelse efter indledning af en gældssaneringssag ikke, er der efter rådets opfattelse yderligere et argument for også at indføre adgang til lønindeholdelse for private krav. Der bør således i denne sammenhæng være ligestilling af gæld til det offentlige og gæld til private.

Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.13.2.2, er Konkursrådets forslag om behandling af lønindeholdelse i gældssaneringssager begrundet i hensynet til at undgå forskelsbehandling af skyldnere, der under behandlingen af en sag om gældssanering er undergivet lønindeholdelse. Som retspraksis er i dag, vil disse skyldnere samlet kunne komme til at betale mere til deres kreditorer end andre skyldnere, der ansøger om gældssanering, idet skyldneren gennem lønindeholdelsen afdrager på gælden under gældssaneringssagens behandling, uden at det indebærer en afkortning af den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den nedskrevne gæld.

Som led i aftalen om en kommunal strukturreform er det hensigten at udforme et enstrengt inddrivelsessystem, hvor der oprettes en central inddrivelsesmyndighed, der skal inddrive alle offentlige fordringer. I det omfang dette fører til, at der udvikler sig en ensartet praksis med hensyn til, i hvilke tilfælde der foretages lønindeholdelse, vil der ikke længere i samme grad blive tale om en sådan forskelsbehandling, som ligger til grund for Konkursrådets forslag.

Det er anført i høringssvarene ovenfor, at Konkursrådets forslag må ses i sammenhæng med spørgsmålet om, hvorvidt der bør være mulighed for også at foretage lønindeholdelse for private krav. Retsplejerådet arbejder for tiden med en generel reform af den civile retspleje, og rådet vil i den forbindelse også gennemgå reglerne om tvangsfuldbyrdelse mv. Efter Justitsministeriets opfattelse bør en stillingtagen til spørgsmålet om lønindeholdelse for private krav afvente Retsplejerådets samlede gennemgang af dette område.

På denne baggrund og i lyset af de provenumæssige konsekvenser for det offentlige ved en gennemførelse af Konkursrådets forslag finder Justitsministeriet ikke tilstrækkeligt grundlag for at indføre en regel om lønindeholdelse som foreslået af Konkursrådet.

14.3. Rentefradragsret

Dommerfuldmægtigforeningen og skifteretten i Odense kan af de af Konkursrådet anførte grunde tiltræde, at skattefradragsretten for renter af saneret gæld afskaffes i sin helhed. Skifteretten anfører endvidere, at det forhold, at et skattestop indgår i regeringens generelle politik næppe er afgørende for, at man på et begrænset område uden samfundsøkonomisk betydning afskaffer nogle fradrag med en overvejende praktisk begrundelse.

Dansk Retspolitiske Forening er enig i, at en afskaffelse af rentefradragsretten i disse sager vil spare det offentlige for ressourcekrævende administration, at det vil betyde en mere smidig administration af selve tilbagebetalingen, og at det vil aflaste skifterettens medhjælper betydeligt.

Konkursrådet anfører, at en afskaffelse af rentefradragsretten i gældssaneringsager vil være i strid med regeringens skattestop, og man er derfor afstået fra at medtage et forslag herom i rådets lovudkast. Justitsministeriet er enig i, at en afskaffelse af rentefradragsretten vil være i strid med regeringens skattestop, og lovforslaget indeholder derfor ikke regler herom.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 14.3.3.2.

II. Lovforslaget

1. Lovforslagets indhold

Lovforslag nr. L 10 svarer i det væsentlige til Konkursrådets lovudkast i betænkningen, men adskiller sig dog herfra på følgende punkter:

- I forslaget til konkurslovens § 208 er det præciseret, at det er skifteretten, der indrykker bekendtgørelse om proklama i Statstidende, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.
- I forslaget til konkurslovens § 208 a er det tilføjet, at en anmeldelse bør indeholde oplysning om fordringens stiftelsestidspunkt, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.
- Der er indsat en afrundingsregel i forslaget til konkurslovens § 216, stk. 7, jf. lovforslagets § 1, nr. 11.
- Det er i forslaget til ændring af konkurslovens § 228 præciseret, at skifteretten ved en genoptagelse af gældssaneringssagen ikke kan bestemme, at skyldneren samlet skal betale et større beløb til kreditorerne, jf. lovforslagets § 1, nr. 17.
- Det er i forslaget til konkurslovens § 236 a præciseret, at i alle tilfælde, hvor skyldneren på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, har uafklarede økonomiske forhold, kan skifteretten i afdragsperioden genoptage en sag omfattet af de særlige regler om gældssanering for erhvervsdrivende i forbindelse med konkurs med henblik på at forhøje det samlede beløb, skyldneren skal betale til sine kreditorer, hvis der indtræder en væsentlig forbedring i skyldnerens økonomiske situation, jf. lovforslagets § 1, nr. 25.
- Ikrafttrædelsesbestemmelsen er udformet således, at de nye regler har virkning for gældssaneringer og for genoptagelse af gældssaneringssager, hvor begæring om gældssanering eller om genoptagelse af en gældssaneringssag er indgivet til skifteretten efter lovens ikrafttræden, og tvangsakkorder, hvor fristdagen er efter lovens ikrafttræden, jf. lovforslagets § 3, stk. 2.
- Der er ikke medtaget en regel, der giver skifteretten mulighed for efter skyldnerens begæring at ophæve en pensionsordning, selv om arbejdsgiveren ikke vil give samtykke hertil, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2.

- Der er ikke medtaget en særlig regel om behandling af panterettigheder i skyldnerens faste ejendom, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.13.1.2.
- Der er ikke medtaget en regel om behandling af lønindeholdelse i en gældssanering, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.13.2.2.
- Endelig er der foretaget enkelte redaktionelle ændringer i forhold til Konkursrådets lovudkast.

2. Høring

Lovforslag nr. L 10 er med enkelte ændringer en genfremsættelse af det lovforslag nr. L 128, som blev fremsat den 24. november 2004, og som bortfaldt i forbindelse med afholdelse af valg til Folketinget. Lovforslag nr. L 128 blev efter anmodning fra Folketingets Retsudvalg sendt i høring hos De Samvirkende Invalideorganisationer, jf. herved spørgsmål nr. 12 af 14. december 2004 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende lovforslag nr. L 128.

De Samvirkende Invalideorganisationer anfører i vedlagte høringssvar, at erstatningsbeløb eller pensionsmidler, der er udbetalt til en skyldner som følge af et opstået handicap eller som følge af en opstået sygdom, ikke skal anvendes til betaling af tidligere opstået gæld.

Med hensyn til skifterettens behandling af en ansøgning om gældssanering fra en person med en sindslidelse, udviklingshæmning eller andre udviklingsforstyrrelser foreslår organisationen, at disse personer skal have mulighed for at have en professionel bisidder til at hjælpe med samarbejdet med rettens medhjælper, der samtidig skal være opmærksom på at udarbejde skyldnerens forslag til gældens sanering i en form, der gør den tilgængelig for disse personer.

De Samvirkende Invalideorganisationer foreslår mere generelt, at der igangsættes et udredningsarbejde, der skal hindre, at personer, som får et pludseligt opstået handicap eller en kronisk sygdom, bringes i en situation, hvor økonomien ikke kan hænge sammen.

Det anføres endvidere, at personer med et handicap, der har taget en uddannelse og i den forbindelse har oparbejdet en studiegæld, kun bør afdrage på gælden, hvis de efter afslutningen af uddannelsen opnår en ansættelse på ordinære vilkår.

I overensstemmelse med Konkursrådets forslag indebærer lovforslaget, at der i en bekendtgørelse udstedt af justitsministeren fastsættes nærmere regler om udarbejdelsen af skyldnerens budget, dvs. opgørelsen af det beløb, som skyldneren typisk vil skulle betale til sine kreditorer som

led i gældssaneringen og dermed af det beløb, som skyldneren i givet fald skal betale til sine kreditorer, herunder nærmere regler om budgettets indtægts- og udgiftsposter, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.3.2 og forslaget til konkurslovens § 216, stk. 6 (lovforslagets § 1, nr. 11), og bemærkningerne hertil.

Bekendtgørelsen forventes i den forbindelse også at indeholde regler om, i hvilket omfang erstatningssummer og ydelser fra forsikringer skal inddrages i gældssaneringssagen som en indtægt i forbindelse med opgørelsen af skyldnerens budget. Justitsministeriet er enig med Konkursrådet i, at der ved vurderingen heraf må lægges vægt på, hvad de forskellige summer skal kompensere. Må de pågældende beløb anses for compensation for mistet fremtidig indtægt, skal de medtages som en indtægt for skyldneren. Må beløbene derimod anses for at være af personlig karakter og som compensation for en ikke-økonomisk skade, skal de ikke medtages som en indtægt for skyldneren. Dette vil bl.a. indebære, at mén- og invaliditetsgodtgørelser og lignende, der er af personlig karakter, og som må antages at skulle kompensere for en ikke-økonomisk skade, ikke skal inddrages i gældssaneringssagen.

Med hensyn til forslaget om rådgivning af skyldnere med en sindslidelse, udviklingshæmning eller andre udviklingsforstyrrelser i forbindelse med behandlingen af en sag om gældssanering er det Justitsministeriets opfattelse, at der ikke er behov for en særlig professionel rådgivning. Er skyldnerens lidelse mv. af en sådan karakter, at skyldneren er ude af stand til at varetage sine økonomiske anliggender, kan der være iværksat værgemål for den pågældende, og i så fald skal værgeren varetage interesserne for den pågældende. I andre tilfælde vil skyldneren i hovedsagen have brug for bistand til at gennemføre gældssaneringssagen for skifteretten, herunder til at udfærdige en opgørelse over sine indtægter og udgifter samt et forslag til gældens sanering, og denne opgave varetages i praksis altid af en medhjælper, der er antaget af skifteretten. Herudover vil der kunne være behov for, at en person i "almindelige ord" orienterer skyldneren om, hvad en gældssanering indebærer, hvilket skyldnerens pårørende eller andre personer, der normalt hjælper og bistår skyldneren, vil kunne varetage.

Med hensyn til spørgsmålet om studiegæld henvises til afsnit I, pkt. 4, ovenfor. Forslaget om iværksættelsen af et udredningsarbejde om forebyggelse af økonomiske problemer for personer, som rammes af et pludseligt opstået handicap eller en kronisk sygdom, vil blive forelagt de berørte ministerier.